

Dr. RAMON PINYES, Pvre.

Monografia

de la

Ermita de la Mare de Déu
del Roser, de Vallmoll

ANY 1935

MONOGRAFIA

Emilia de la More de Déu
del Roser, de Vallmoll

per
E. G. Ernest Payer, Pres.
Comitè de l'Associació V. G.

1911

MONOGRAFIA

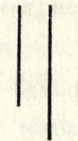
de la

Ermita de la Mare de Déu del Roser, de Vallmoll

escrita pel

Dr. D. Ramon Pinyes, Pvre.

Rector de l'esmentada Vila

ANY 1935

MONOGRAFIA

de la
Ermita de la Mare de Déu
del Roser, de Vallmoll

escrita pel
Dr. D. Ramon Pinyes, Pares
Rector de l'esmentada Vila

ANY 1932

INICI

Encetem la feina d'escriure la Monografia de l'Ermita del Roser de Vallmoll, després de gairebé tres anys de recerques en l'Arxiu Diocesà, on hi ha tota la documentació provinent del nostre Arxiu Parroquial i de la Batllia de Vallmoll. La documentació hi és molt abundant, però en manca molta i altra hi és mutilada i fragmentària. Estàvem ja desesperançats de trobar els documents que fan referència a la nostra Ermita; no més restava a llegir els protocols notariaus, que, curiosament ordenats, des de l'any 1300, arriben fins a la dinovena centúria. La nostra inexperiència ens feia creure que no hi hauria cosa que valgués la pena: allí, però, hi jeien les peces mestres, les dades, els documents autèntics que percaçàvem.

Hem esvaït molts dels nostres dubtes, i hem vist confirmades les nostres suposicions. Els qui havien escrit de la nostra Ermita, mancats de documents de primera mà, s'equivocaven, o bé anaven desenfocats. Mentre uns dataven l'origen de l'Ermita dins el segle XIII, altres el reculaven fins el XVII. Nosaltres hem estat

sortosos de trobar els documents relatius a l'edificació i benedicció de l'Ermita i àdhuc, dos referents al contracte dels jurats d'ací amb el pintor del Retaule major, avui encara existent. Amb aquestes pedres mestres, i altra documentació recollida, anem a bastir la Monografia, no pas del tot completa, malgrat els nostres esforços, per manca, encara, de materials interessants desapareguts.

CONSIDERACIONS PRELIMINARS. — L'Ermita és a l'entrada de la vila, sota la carretera de Valls, al camí que va a Puigpelat i tocant al Pont de la Rasa, arraulida com una ocella temorenca que sembla esquivar les mirades encuriosides dels innúmers vianants, que transiten per la propera carretera. Acomboiada d'altra faisó, a part damunt el camí, fóra més vistent. La situació, la proximitat a la vila, i no haver-hi a l'entorn cap terreny, ni albareda d'esbarjo, ha fet que aquest Santuari Marià, romangués com una devoció local solament, que mai no ha traspasat més enllà dels fogars vallmollencs.

La nostra Ermita, si no té visualitat de part de fora, és tota graciosa i polida de dins, més que més després de l'assenyada restauració enllestida fa deu anys. I és més gran del que de primer antuvi fa semblar l'estar tan enclotada.

En l'ordre espiritual és una cèl·lula viva de pietat; un focus de llum ben aflamat, que mostra els camins a

seguir, de superació i perfecció moral. Es també la providència amorosida i maternal que vetlla tothora damunt la vila. Des de l'Ermita la Verge del Roser prodiga les gràcies als seus devots. Tot temps, començant ja quan es projectà l'edificació de l'Ermita, i, fins els nostres dies, els vallmollencs han palesat, a llur torn, com veurem després, el seu fervent amor, la seva devoció perseverant a la Santa Imatge que s'hi venera.

En aquest treball mirarem de posar-hi, de part nostra, pocs comentaris, per a no allargassar-lo, i perquè preferim recolzar-nos en els documents autèntics que parlaran amb més eloqüència que no ho farien els nostres afegitons. Per dir-ho en un mot: volem més fer història que no pas literatura.

I
ORIGEN DEL SANTUARI. OPINIONS DIVERSES. REFUTACIÓ DE LES FALSES OPINIONS. CAPITULACIÓ I CONCÒRDIA PER A L'EDIFICACIÓ DE L'ERMITA. COM ES PAGAREN LES DESPESES. ACTE DE LA BENEDICCIÓ I INAUGURACIÓ DE L'ERMITA.

Hi ha, pròpiament, dues opinions, i ben oposades sobre l'origen de la nostra Ermita. L'arquitecte En Jujol diu que és del tretzè segle i funda la seva tesi en les tres arcades gòtiques, molt eixamplades, que tenen l'arrencada d'uns sòcols, de poca alçada, i per certes senyals o signes lapidaris de les pedres de les arcades, com era costum de posar-les en l'Edat mitjana.

En Blasi Vallespinosa, en la seva obra «*Els Santuaris Marians de la Diòcesi de Tarragona*», diu seguint aquesta opinió: «L'Ermita serva l'aire de la tretzena centúria en que hom suposa fou construïda».

La segona opinió és del Rvnt. Mn. Pere Ferrer, Rector d'ací, l'any 1736, que en el Llibre segon de comptes de la Confraria del Roser, en una nota del començament, diu: «La hermita del Roser se feu a expensas y gastos de la Confraria del Roser, com apar del llibre vell de la dita Confraria en los comptes de Pasqual Ferran y Francesch Soler, procuradors de la dita Confraria, donats dits comptes als 8 de Juny de 1659..

y aixís mateix la Confraria fa nominació y elecció de l'ermità».

El Canonge M. Sanç Capdevila, en la seva fulla titulada «*Tarragona Mariana*» (que publicà a *La Cruz*, i on hi ha una breu ressenya de tots els Santuaris marians de l'Arquebisbat), diu, copiant de la nota anterior, que el nostre Santuari, construït a les darreries del segle XVI, és obra de la Confraria del Roser, erigida l'any 1594. (1)

Totes aquestes opinions no tenen cap suport sòlid que les aguanti. En Jujol per a defensar-se de l'observació que li férem de que «les voltes, amb les claus, eren d'un renaixement molt acusat» respongué, que, o bé l'Ermita fou començada dins el segle tretzè i acabada, després d'anys de no treballar-hi, al segle setzè, o bé que fou acabada tot seguit, amb la coberta de fusta, enteixinada, descansant damunt els arcs, i potser, després, destruïda la primitiva, es feu la volta actual, en ple renaixement. Tot això, senzillament, no és; els documents ho contradiuen. Resseguint els protocols notariais de l'arxiu, des de l'any 1300 cap ací, no trobem, en cap testament, ni rastre de la nostra Ermita; en canvi hi trobem deixes a la Mare de Déu de Montserrat de la Muntanya, al Carme de Valls, a Paret-Delgada, etc. Per primera vegada l'any 1559, el 2 d'agost, trobem que Joan Mateu, pagès, (era el batlle quan s'acabà l'Er-

(1) Ço que hem dit no és per fer cap retret d'incompetència a M. Capdevila. Som admiradors de la seva obra formidable; l'Arxiu Diocesà és la seva glòria autèntica. Regirant el nostre arxiu de Vallmoll ho hem pogut constatar a bastament; els seus ulls ho resseguien tot, ordenant-ho, col·leccionant-ho, numerant-ho i escorcollant el que hi hagués d'interès general. Si en aquest cas no encertà, fou culpa del Rector M. Ferrer. M. Capdevila tenia dret a suposar que aquell havia llegit un llibre que citava i que l'havia llegit bé.

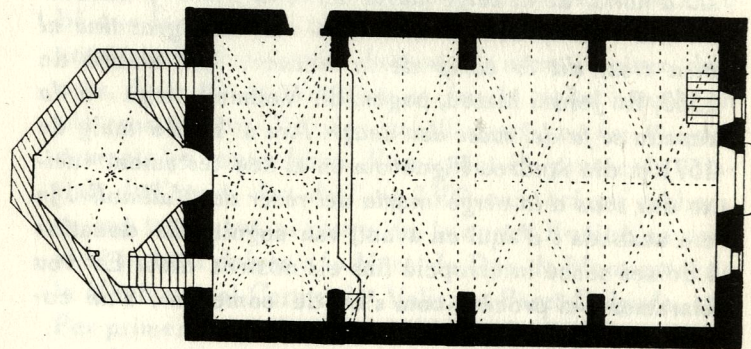
mita), en el seu testament, deix: «*si fan la capella de la verge del roser, per adjutori, dotze sous, per una vegada*». Era quan es projectava de fer-la. A 31 de gener de 1561, Joan Eixut, pagès, de Vallmoll, fa testament i deix «*per obrar la sglesia es comensada de la verge maria del roser de Vallmoll vint sous per una vegada*». Ara ja s'hi treballa. A 22 de gener de 1563, Pere Fort del carrer Subirà, en el seu codicil diu: «*Vull que de mos bens sien dades a la sglesia se principie en invocació de la verge maria del roser en lo lloc de Vallmoll al pont de la rasa deu lliures barceloneses*». Aquí assenyalava puntualment el lloc on és emplaçada. I continua el devot donant «*pera obrar dita sglesia les quals sien donades als jurats serán y las distribuesquen en dita sglesia a honor de la verge maria del roser mare y advocada mia*». Item, deix a dita obra «*un albe gros tinc al meu tros, dit lo camp de la alsina*». A 7 d'abril de 1563, En Jeroni Mateu, pagès, de Vallmoll, lega «*a la capella se fa del roser deu sous*». Ara a 10 de maig de 1571 ja diu Andreu Figuerola en el seu testament «*deixo deu sous a la verge maria del roser de Vallmoll*». Ja era acabada i d'aquí en avant, van seguint els donatius i deixes sense interrupció fins els nostres dies. Es veu clarament el procés; com s'ha de començar, s'ha començat i ja és acabada.

CAPITULACIÓ ENTRE ELS JURATS DE LA VILA I L'ARQUITECTE.—Com argument fortíssim per a sostenir la nostra tesi i desfer les opinions diverses tenim la capitulació o contracte amb l'arquitecte qui feu l'Ermita i l'acte de benedicció i inauguració, que és com un historial de la seva construc-

ció. Ambdós documents els transcriurem íntegrament.

Al marge diu, *Extrac.*, que vol dir, còpia de l'original. I encapçala. A 16 de Maig de 1569. Aquesta és la data de la còpia; l'original ha de portar la data d'abans de l'any 1562, que és quan es començaren les obres, com direm més endavant.

«Capitulació y concòrdia feta y concordada entre los magnífics en toni lorens | joan giscarol | y damià cosidor jurats en lo present any | ab determinació del consell de Vallmoll de part una | ab mestre codó o godó | mestre de cases de la vila de Riudoms, de part altra | sobre la obra segent faedora en la sglesia de la verge maria del roser de la parroquia de Vallmoll | al terme de la rasa es lo segent | .

Planta de l'Ermita del Roser de Vallmoll. La part ratllada indica l'obra moderna del Cambril, del segle passat.

Primerament lo predit mestre guillem godó se obliga y promet fer les tres arcades de dita sglesia de aquest modo so es la primera arcada ab sinc claus y

crués ab ses mollures y les claus obrades conforme a la obra y gornides totes les voltes de dites mollures. Item les dites dugues arcades segents an de esser ab una clau ab dites crués y mollures corresponents.

Item reparar totes les cortines de dites tres arcades y empadnar de negre totes les voltes y cortines y archs y als repeus dels archs dels crués | algunes testes corresponents a la obra.

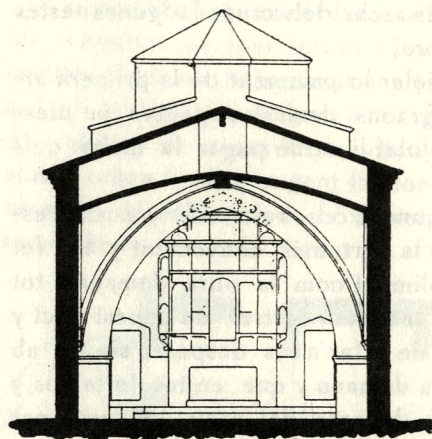
Item aje de enrajolar lo paviment de la primera arcada y asentar los graons danli les pedres ja picades | y en lo dit enrajolat li an de pagar la meitat dels jornals.

Item te de fer una trona vuitavada y scala responent a la obra | en la part més convenient y tot fet y acabat ab tot compliment com la obra demana y tot asó a coneguda de mestres destres de aquest ofici y sino está conforme a de estar a ses despeses sie fet ab lo compliment la obra demana y que en tot lo temps y obra ell age de fer la despesa del preu y si vaga per falta de manobra que li agen de pagar lo jornal y aquesta capitulació fan y fer entenen com millor se pot dir y entendre y renunciem a qualsevol ley y restitució en íntegre y obliguen sos bens.

Item en altre capítol los predits magnífics jurats prometen portarli tota la manobra, guig, fusta, claus, rejola, pedra y tot lo menester en dita obra y darli dos o tres manobras cada dia y tans com aurá mester per obrar en dita obra.

Item, prometen dar al dit mestre codó quaranta lliures en dinés. Item li donen tot lo pa que los jurats o lo obrer de la verge maria del roser acceptará per la vila y asó per temps de tres mesos y mig.

Item li prometen dar casa franca dits tres mesos y mig y tan com durará la obra y que no te de levar ma fins sia acabada tota obra. Les XXXX lliures prometen pagar; a Corpus XX lliures y les X a mitja faena y les altres X lliures acabada la obra. Comensant a rebre dit acapte diumenge vinent que contarem a 22 de maig.

Secció transversal de l'Ermite

Claus de les voltes. Absis rectangular ojival. Els arcs creuers partint de terra. Els formers i doblers sortint un pam fora de la paret sobre uns peus drets quadrats.

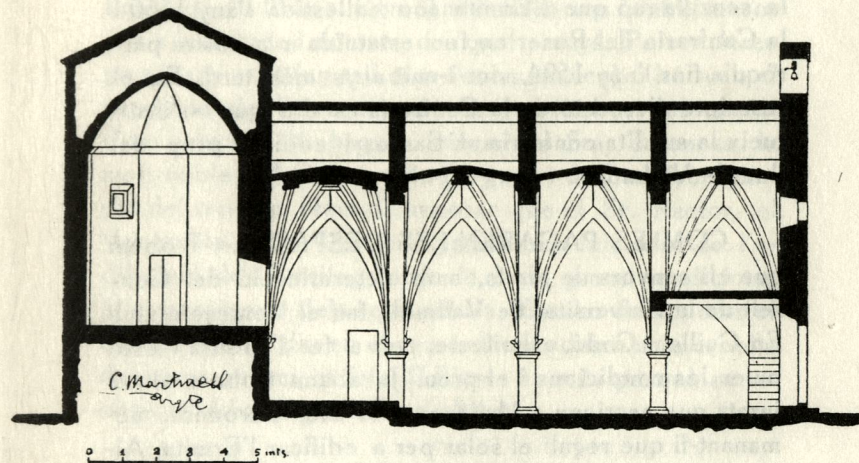
Prometen totes les pars complir lo predit sens dilatió alguna, en pena de ters | salari de procurador | sometentse a qualsevol ley | obligant los bens de la universitat de Vallmoll | juran i fermen.

Testes sunt venerable Bernat Fonoll prere. y Tomás cosidor del carrer sobirà.

Aqueixa capitulació és al protocol notarial del Rvnt. Joan Tallell Pere, oriünd de Bràfim, Vicari de Vallmoll, notari del Venerable Jeroni Verdera, Rector. Comprèn de 1564 a 1567.

Resta aclarir la data del començament i acabament de les obres. En el mateix protocol notarial hi ha l'acta de la benedicció, on es llegeix: «Els jurats de Vallmoll,

l'any 1562 varen escriure a la Sra. Baronesa, que, llavors, era a Mallorca, demanant-li llicència per a edificar l'Ermite en terreny de la Caballeria de dita Sra. Baronesa. El dia de S. Ròc, l'endemà de la Assumció de la Verge Maria, del mateix any, es posà, allí, processionalment, la primera pedra, per lo Venerable senyor hieronim Verdera, rector, y, l'endemà, de la festa de pasqua de resurrecció de l'any 1566 van procedir a

Secció longitudinal de l'Ermite del Roser, de Vallmoll

beneir la sglesia eremítica sots la invocació de la verge maria del roser».

En una interessantíssima consuetat d'aquesta paròquia, que comença el primer terç del segle setzè, feta pel referit Rector Venerable Jeroni Verdera, a la que ens haurem de referir altres vegades en el curs d'aquesta Monografia, es parla, també, de la inauguració de l'Ermite i diu: «Memorial per lo Rector | com als 15

del mes d'Abril 1566 | feria secunda post pascha | fonc beneida la sglesia del pont de la rasa | fundada sots invocació de la verge maria del roser...».

Queda ben aclarit que no fou edificada l'Ermita ni en el segle tretzè, ni l'any 1659, com diu el Rector M. Ferrer, ni l'any 1594 com suposa el Canonge Capdevila. Ni és ver que es fes l'Ermita a despeses de la Confraria del Roser com diuen ambdós Reverents, per la senzilla raó que l'Ermita fou enllestida l'any 1566 i la Confraria del Roser no fou estatuïda a la nostra paròquia fins l'any 1594, vint-i-vuit anys més tard. En el rescripte d'erecció de la Confraria es diu que «s'institueix la susdita confraria al Santuari edificat prop del lloc de Vallmoll».

COM ES PAGAREN LES DESPESES.—Trobem que els senyors de jurats, amb determinació del Consell de la Universitat de Vallmoll, fan el contracte amb En Guillem Codó, arquitecte, per a fer l'Ermita i estipulen les condicions i el preu. Ja abans trobem altres jurats que escriuen a Mallorca, a la Sra. Baronesa, demanant-li que regali el solar per a edificar l'Ermita. Altres jurats intervenen en l'afer de la benedicció i inauguració i veurem com altres jurats són els qui fan el contracte amb el pintor del retaule major de l'Ermita. Fou, doncs, el poble per mitjà dels seus representants, els jurats, qui feu l'Ermita i en pagà les despeses. Com? El document abans copiat íntegrament, la Capitulació o contracte de la construcció de l'Ermita, diu només «amb determinació del Consell». El Consell el formaven els caps de casa. A toc de campana i a so de pregó, es reunien els caps de casa, presidits del Batlle i

els tres jurats, el de mà major, de mà mitjana i de mà menor, es reunien a la plaça i era només per a tractar d'algun afer d'importància. Tenim moltes actes del Consell d'ací però no es conserva l'acta del Consell en que es tractà de la construcció de l'Ermita. No sabem, doncs, com s'enginyaren per a recaptar els cabals per a fer l'Ermita. Que segurament costà més del que assenyalen els jurats en el contracte; allí s'assenyala la futesa de 40 lliures. Com també fixen uns quatre mesos per a les obres i duraren uns quatre anys. Potser feren un repartiment (un tall com l'anomenaven) o bé amb el producte de l'arrendament de les herbes del terme. Com hem vist hi hagué deixes i la Sra. Baronesa, la molt noble D.ª Caterina de Bagues i de Pax feu donació del terreny. Hem de suposar que el Sr. Rector, el Venerable Jeroni Verdera, promotor i iniciador de l'edificació de l'Ermita, home ric i de grans condicions, hi esmerçà part dels seus cabals. Ens ho fa suposar el que ell mateix diu en el seu codicil: «deixo a la capella del roser novament feta III lliures no més perquè *en vida ja n'hi havia gastades d'altres*».

ACTA DE LA BENEDICCIÓ I INAUGURACIÓ DE L'ERMITA.—Copiarem íntegra l'acta de la benedicció perquè conté dades interessantíssimes. En part escrita en llatí i en part en català és així: «Sigui a tothom notori com el dia 15 del mes de abril del any de la nativitat del senyor 1566 o sigui l'endemà de pasqua | els magnífics proms pere joan cabeza | gaspar andreu y francesch pallarés | l'any present jurats de la present vila de Vallmoll | Diócesis de Tarragona a mi el notari infrascrit m'entregaren y em pre-

sentaren una carta en pergamí ab el segell penjant de fexa de nou del mes de abril 1566 el qual principi es aixís: Agustí frexa v. g. D. en la firma de la carta contenint. Pel Reverendíssim pare en Jesucrist Sr. D. Ferran de Loages per la misericòrdia divina arquebisbe de la Sta. Iglesia de Tarragona y electe patriarcha de antioquia a l'estimat en Crist hieronim verdadera pere rector de la parroquial sglesia de la vila de Vallmoll fou feta comissió de beneir una capella o sglesia-ermita dins el terme de Vallmoll prop de la dita vila prop del pont dit de la rasa que afronta a tremuntana ab el camí que va a Valls | a orient, migdia y occident circumfronta *cum honore* o sigui la cavalleria dita de la molt noble senyora Chaterina burgues y de pax | baronesa de la vila de Vallmoll | de llicencia y voluntat de la qual ha sigut edificada havent fet donatió del pati de la mateixa a la verge maria | segons per lletres escrites per sa propia ma consta clarament | enviades desde la illa de Mallorca a instancia per lletres dels jurats de Vallmoll l'any 1562 | els honorables en francesch farran | gaspar andreu y pere plana | el dia de san roch | l'endemà de l'asumtió de la verge maria es posà allí procesionalment la primera pedra angular allí on es el portal quadrat | vers la vila cap a occident per lo que el venerable senyor hieronim verdadera el rector predit | per la comisió a ell feta | l'endemà de la festa de pasqua de resurrecció | ab suma reverencia y honor y procesionalment cantant els hymnes de la edificació de la sglesia | seguit dels magnífics jurats y de tot el poble | van procedir a beneir la sglesia eremítica sots la invocatió de la verge maria del roser | feta la benedictió ja es pot celebrar allí la santa missa y els demás

divins oficis. Després fou cantada solemnement la missa y acabada | ab gran alegria | tots juntament lloant a Déu retornaren a l'sglesia matriu (*cui domini decet santitudo in longitudine dierum*), perque es fermament edificada sobre ferma pedra | so es Crist que es el seu fonament | el qual fonament ningú en pot posar altra fora del que ha posat Jesucrist. En aquesta casa han de acudir tots els qui vulguin salvarse | a la qual casa ens gui aquell qui viu y regna un y tri. Amen».

Quina descripció de la festa més sòbria i més compresa, unida de pietat i devoció a la Santíssima Verge. Cal notar, que aquell temps, el país passava una de les misèries freqüents, llavors. A 15 de març d'aquell any 1566 els jurats, el batlle i tot el Consell, es reuniren y acordaren emprar a l'ardiaca de St. Llorenç, el Venerable En Francesc de Mediona, Canonge de Tarragona, 200 lliures. I a 14 de setembre, de l'esmentat any, el Consell manlevà 300 lliures més a Antoni Joan Ferrer, mercader de Valls. L'any abans ja havien manlevat 290 lliures al Rector d'ací, el Venerable Jeroni Verdera. Tot per causa diu de «l'extrema escassetat y manca de queviures, per la mala collita a fi de comprar blat per a socórrer als pobres y poder sembrar». Aquella misèria extrema era deguda a l'eixut rigorós i general que patia el país, segons esmenta D. Fidel de Moragues en les seves efemèrides de Valls.

Una de les capitulacions del contracte amb l'arquitecte que feu l'Ermita és: «Item aje de enrajolar lo paviment de la primera arcada». Això és el Presbiteri. El demás no s'enrajolà fins l'any 1571, cinc anys més tard. Així ho cantava una rajola que tenia gravada aquesta data que desaparegué en restaurar-se l'Ermita

i fer l'actual pavimentació. L'any 1786, el llibre de la Confraria, diu que sobraren 10 lliures, 15 sous, 6 diners que es gastaren per enrajolar l'Ermita. Potser, encara, no estava enrajolada del tot i, ara, ho acabaren.

II

DESCRIPCIÓ DE L'ERMITA. ALTAR DE LES DOLORS I SANT DOMÈNEC. EL RETAULE MAJOR ACTUAL I L'ANTERIOR. LA SANTA IMATGE.

DESCRIPCIÓ DE L'ERMITA.—L'Ermita del Roser és d'una sola nau, ampla, de regulars dimensions, uns deu metres d'amplària per catorze de llargària i set i mig d'alçària. Es d'estil renaixement, però les voltes descansen damunt tres arcs ogivals rebaixats, que de primer antuvi donen la impressió que l'edifici és d'un estil i d'una època més reculada. Té la forma quadrangular i l'absis és rectangular. Lliguen les voltes, unes claus molt florejades; a la primera volta, que és l'absis, n'hi ha cinc i una sola a cada volta de les restants. Els arcs formers i doblers, sortint un pam fora de la paret; els creuers partint de terra, sobre peus drets quadrats. Primitivament es construí únicament la nau de l'església; més endavant s'hi afegí el Cambril, la Sagristia i la Casa de l'ermità.

Damunt la porta d'entrada, ocupant tota la primera volta, hi bastiren un cor de molt mal gust. Fou un gran encert enderrocar-lo, en realitzar-se la restauració de l'Ermita, l'any 1925.

En l'espai que deixen els compartiments de les arcades, a la dreta de la primera, entrant, hi ha la porta

de pas que dona a la casa de l'ermità, i damunt, en el pany de paret, un quadre gran de la Transverberació de Sta. Teresa. A l'esquerra hi havia un altaret dedicat a St. Magí, molt barroer. El quadre de St. Magí ara és sota el Cambril, a la sala dels ex-vots. Al lloc d'aquest altaret hi han penjat el quadre de Sta. Gertrudis, de la mateixa mà i dimensions del de la Transverberació de Sta. Teresa. Ambdós quadres eren de dos altarets laterals que hi havia a la capella de Sta. Elisabet, a l'església vella. Es desconeix l'autor i són de l'escola decadent de mitjan segle dissetè. Al compartiment del mig, a la dreta, hi havia el quadre de St. Jaume amb el seu altar, el qual, actualment, és al Presbiteri al costat de l'Evangelí. Ha estat substituït per un quadre gran, representació d'un purgatori. Es de bona factura, les figures surten del motlle acostumat, posades en actitud dramàtica. Procedeix de l'església parroquial, on el posaven a l'altar major durant el Novenari d'Animes.

A l'esquerra hi ha el quadre de la Beata Joana de la Creu. Del seu altar d'abans en llevaren la mesa. Tot voltant el quadre hi ha una pintura mural, antiga, molt discreta. Es la més notable de totes les existents a l'Ermita. Gent inexperta, en voler-la rentar, la malmeteren bon xic. Segons consta, per un decret de la Sta. Visita Pastoral del Vicari Capitular, seu Vacant, Dr. Pere Antoni Foguet, Canonge de Tarragona, l'any 1712 aqueix altar fou fet a *despeses de la quondam Joana Prats*. Aquesta, deixà, a més, en el seu testament, fet a la Comuna de Belltall, 33 lliures, 16 sous per a *fer-hi adornos*. Estava encara *sens ornaments algun, sense ara ni creu*. En el llibre de la Confraria es llegeix *«san pagat per pintá y daurá lo altar de la Beata Joana | lo*

poli gradas y per la despesa al oficial Joseph Novellas de un mes y 5 dias a 6 sous quiscun dia 25 lliures y sa pagat per la deixa de Joana Prats». Potser ell és l'autor del quadre. Tant temps per a fer les grades, la mesa era de fanc.

En l'últim compartiment, a mà dreta, hi ha l'altar de les Dolors, de guix, sense pintar. Es d'estil neoclàssic, d'escàs mèrit. Segons llegim en l'inventari de 1722, primer era l'altar de St. Domènec. Diu que *«hi ha un Sant Domingo de bulto»*. Es la imatge que hi ha en una represa del mateix altar. L'any 1866 fou convertit en altar de les Dolors. En el llibre de comptes dels Administradors trobem que entregaren, el maig de 1866, al Rector M. Miquel Auqué, *«35 pesetes pera pagar lo altar de les Dolós de la Ermita»*. A mà esquerra hi ha la trona, molt folgada, tal com està descrita en la Capitulació amb mestre Guillem Godó, l'arquitecte de l'Ermita.

EL RETAULE MAJOR.—Cal que parlem, ara, del Retaule Major. No hi ha dubte sobre la data en que fou fet; ell mateix porta escrita la partida de la seva naixença, ben visible, al guardapols de la part de l'Epístola. Any 1580. No hem pogut trobar, en les nostres recerques, el contracte amb el pintor, però hem trobat tres documents, on consta l'autor i el preu ajustat per la feina de pintar-lo. Són al Manual de M. Jaume Nul·ler, Vicari regent la notaria, pel Rector Pere Salvat. Són així: «A 28 de febrer de l'any 1580, jo Jaume Bas, mestre pintor, del regne de fransa, però ara abitant del regne de Catalunya, confeso y en veritat regoneixo haver rebut en diner comptant en presentia dels testimonis infrascrits, totes aquelles 235 lliures moneda de

barcelona de vosaltres magnífichs joan gatell, gaspar plana y anton gavaldá jurats el present any del lloc de Vallmoll | diócesis de Tarragona | per tot lo preu de pintar y decorar lo retaule de la capella de nostra senyora del roser de Vallmoll. *Un de renuntio exceptioni pecunie non numerate* y firmo y juro apocha». Els testimonis no hi són entenedors.

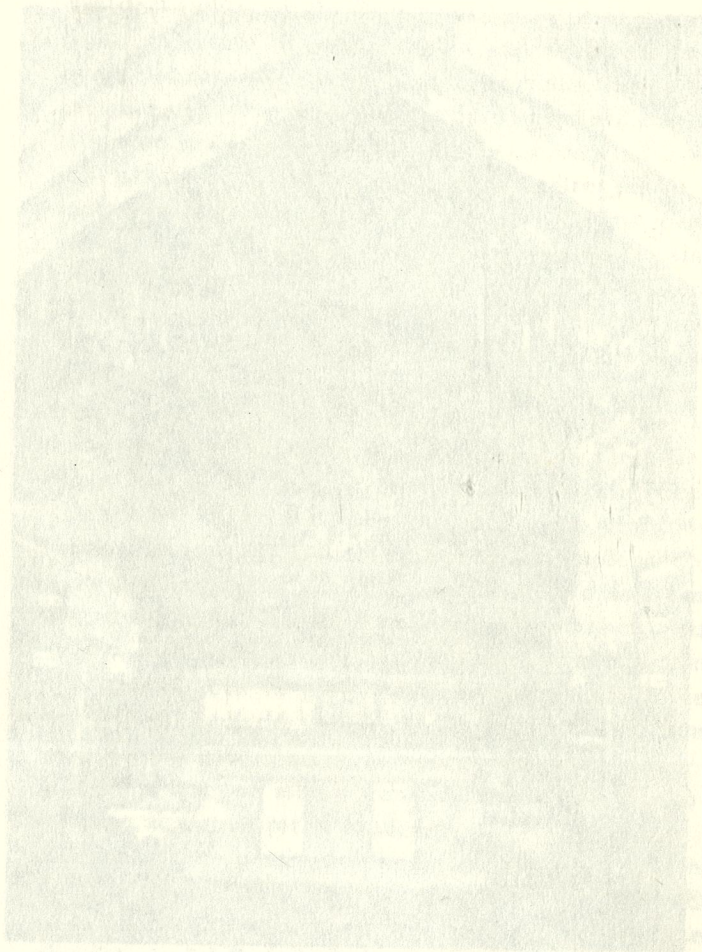
El mateix dia i any: «Lo predit mestre Jaume bas mestre pintor | atenent y considerant que los predits jurats no eren obligats pagarli la predita cantitat sino a certes diades y pagues contingudes y expresades en la capitulació | entre dites pars | presa per mi pere salvat rector de Vallmoll y notari publich | *per la bona obra* li fan de donarli tota la cantitat ara | y tambe mogut de particular devotió envers nostra senyora del roser | dona y fa donatió en dinés comptants | de vint lliures barceloneses per obs de fer un calser de plata y comprar un missal per la dita capella | les quals vint lliures los predits jurats les reben y accepten prometent complir en comprar dit calser y missal romá dels primés dinés que nostra senyora a dita capella portará cobrats».

El tercer document, també del mateix dia i any, diu: «Jaume bas m pintor deix les dites 20 lliures a joan giralt pastor de Vallmoll». Per aquests documents sabem que mestre Jaume Bas cobrà 335 lliures per la seva obra; que fou molt accepta dels jurats; per això li donaren al plegat, tot el preu.

Aquest retaule és molt notable. Pertany a l'escola renaixentista, amb marcada tendència plateresca. Els retaulons, que són als compartiments de l'altar, contenen els misteris del Rosari. A la part de l'Evangeli hi ha Sant Domènec i a la part de l'Epístola Sant Roc i, als

Altar Major de l'Ermita del Roser

guardapols, els quatre evangelistes. Al mig hi havia un nínxol amb la Santa Imatge de talla, representant la Mare de Déu del Roser. Quan es construí el Cambril, per tal de fer visible la Santa Imatge col·locada dins, eixamplaren el nínxol. Alçaren el retaule i feren l'afegitó que són els retaulons de la credença, d'una factura pobre, de vulgars ex-vots. En aquests retaulons hi ha el Naixement, Santa Marina, Santa Teresa, la Visitació i l'Anunciació, i estan pintats damunt la fusta sense estofar-la o preparar-la.⁽¹⁾

UN ALTRE RETAULE ANTERIOR A AQUEST.

—Es presenta una qüestió a aclarir. Trobem que l'Ermита fou acabada i solemnement inaugurada l'any 1566. Es celebraren la santa Missa i els Oficis divins, i aquest retaule no fou pintat fins l'any 1580. En l'entremig d'aquests 14 anys no és probable que no hi hagués altar, podria ésser que hi hagués una mesa provisional amb la Santa Imatge, solament. Es el cas, però, que en el mateix protocol notarial esmentat suara, es llegeix que, a 5 de desembre d'aquell any 1566, els magnífics jurats de Puigpelat, vicaria de Vallmoll, fan capitulació amb mestre Antoni Barrax, pintor de Montblanc «sobre lo pintar del retaule de sanct chistofol de la sglesia de puigpelat» que ha d'ésser «conforme ha pintat *lo del roser de Vallmoll*» bé i honestament. Mestre Antoni Barrax pintà no un retaule, sinó *el retaule del roser de*

(1) NOTA: Entre els comptes del Cambril hi ha les partides següents: «Per compondre l'altar o Retaule 7 lliures. Per dos jornals al mestre Sarabaco 1 lliura 10 sous. Pagat per aiguaràs, per donar llustre al altar 2 lliures 15 sous». Compongueren l'altar, és a dir: l'alçaren i hi afegiren els retaulons esmentats. Aquest mestre Sarabaco segurament és el pintor dels retaulons afegits i qui donà llustre a l'altar.

Vallmoll, l'únic que hi havia, primitivament, i era, no a l'església parroquial sinó a l'Ermita. No resulta versemblant que mancant-ne a l'Ermita se'n fes un per a l'església parroquial. En el llibre de visites pastorals, fins l'any 1777, no trobem a l'església parroquial cap altar del Roser tot i que, segons costum d'aquell temps, en cada decret de Visita, s'esmenten tots, un per un, amb detallada enumeració dels sants que s'hi veneren. A més, l'any 1658, en Capítol celebrat per la Confraria, s'acordà posar les indulgències, diu, no a l'altar, sinó a una capella, *in genere*, de l'església parroquial, per a major comoditat dels fidels confreres per a guanyar-les. Si la parròquia hagués tingut altar del Roser, allí les hagueren posades. Aleshores, el poble més reduït, estava tot arredossat a l'entorn de la Parròquia.

Com és que, ja als catorze anys, fou substituït aquest retaule per un de nou? No tenim cap indici, ni cal escarrassar-se a fer suposicions; el cert és que abans hi havia un altre retaule, que desaparegué. Ni tan solament l'aprofitaren per a l'església parroquial. Per la capitulació del de Sant Cristòfol de Puigpelat podem deduir com era, perquè diu que es faci com el *del roser de Vallmoll*, «al trempe, be y honestament, ab los vestits de colors fines y gorniments de or y diedemes de tots els sants deaurades». En aquell altar, de Puigpelat també, hi havia de pintar «al tauló més alt la verge maria del roser».

LA SANTA IMATGE.—La Imatge de la Mare de Déu del Roser, que es venera a l'Ermita de Vallmoll, és tallada en fusta i ricament policromada. Té uns 80 centímetres d'alçària; està dempeus; porta corona postissa;

vesteix túnica, amb mànegues molt cenyides als monyons; el mantell, baixant del cap, un xic tirat enrera, li deixeu el cabell ben pentinat i els penjolls de les arracades. Els seus plecs airosos i abundants tapen gairebé tot el cos i s'arpleguen al braç esquerre, on porta el Fillet Jesús assegut. L'Infant té a la mà esquerra la bola del món i amb la dreta, fa que vol beneir. Va descalç i mostra les cametes nues just damunt els genolls.

La faç de la Verge, molt formosa, és serena i plena de simpatia. Té el cap un xic inclinat en avant, i els ulls modestos, esgarden amatents els seus devots. Tota ella està embolcallada per un aire de gràcia celestial que disposa els cors a la confiança. Els devots la contemplen com la seva maternal benefactora.

Alguns escriptors la classifiquen dins la iconografia mariana de primeries del XVIIe segle. No tindriem nosaltres cap escrúpol de classificar-la dins el darrer terç del segle XVIe data del retaule actual.

No hem trobat, fins ara, cap document que ens doni clarícies sobre la seva procedència; potser s'han extraviat o potser algú els feu perdedissos a posta, per donar lloc a que la imaginació popular s'esbargís en pietoses fantasies, i així donar a la Santa Imatge aurèola de llegenda i sobrenaturalisme. Aquí ha nascut també, si bé temorenca, que ni té gaire consistència, la llegenda de la troballa, sota la Rasa, prop d'una font que en diuen de la Mare de Déu, per un pastor, sense detallar com. No cal acudir al recurs de la troballa per a prestigiar una Imatge. Prou se'l porta, pel que representa i per estar unida amb els ritus sagrats de la Litúrgia de l'Església i la devoció tradicional del poble. Per altra banda Ella mateixa se l'ha guanyat amb un se-

guit de gràcies davallades per la seva mitjanceria.

En la Sta. Visita Pastoral de l'Arquebisbe Dr. Constantí Benet l'any 1872 manà que es llevessin les vestimentes postisses a la Santa Imatge. Era Rector el R. M. Font. L'ordre no es complí, car el poble no estava preparat per a semblants reformes i li abellien les faramalles de vestits de seda, ben virolats de guarniments i brodats daurats. El Sr. Cardenal Dr. Vidal i Barraquer, renovà aquella disposició i ara podem contemplar la Sta. Imatge amb la gràcia i bellesa escultòrica característica.

No serà, aquí fóra lloc esmentar, que la Santa Imatge fou tretta de l'Ermita del Roser, i reposada allí l'any 1842. El document on hem trobat aquesta dada no diu quan fou tretta la Santa Imatge, ni el motiu, ni on romangué, el temps que fou fora de l'Ermita.⁽¹⁾ Sembla, però, que fou per causa de la revolució de l'any 35. Així la Verge Santíssima hauria estat set anys fora del seu estatge. Probablement, per a salvar-la d'una profanació,

(1) NOTA: L'historiador vallenc En Francesc Alentorn ens informa que segons uns documents de l'època, que guarda en el seu arxiu particular, a Vallis i a moltes altres poblacions, el temps que durà la primera guerra carlina, per la tirria dels liberals, es prohibiren les manifestacions religioses i fins la solemnitat dels Viàtics, i la bona gent esporuguits amagaven els objectes sagrats i de valor per temença de profanacions o robatori. És molt probable que fos per aquest motiu que a Vallmoll treguessin de l'Ermita la Imatge de la Mare de Déu del Roser.

Ens informa En Pau Campanera, qui en sap un niu d'històries de Vallmoll, que sentia contar a la seva àvia com en temps de la crema dels convents, l'any 1835, portaren la Sta. Imatge de la Mare de Déu del Roser a l'església i aparedaren l'Ermita. La Sta. Imatge hi romangué 7 anys. Aquesta relació concorda amb el document que hem comentat, on es llegeix que: «L'any 1847, amb motiu de la traslació de la Mare de Déu del Roser a la seva Ermita s'hi havien de fer reparacions...»

Els vells de Vallmoll conten que fou retornada la Imatge de la Mare de Déu del Roser, un cop apaivagat l'ambient revolucionari, amb imposant manifestació de pietat.

la portaren, o bé a l'Església parroquial, o bé a algun amagatall més segur. El document al·ludit és una instància, on l'Alcalde i Ajuntament de Vallmoll demanen al Sr. Governador eclesiàstic permís per a vendre unes joies de la Mare de Déu per tal de reparar la casa de l'ermità i comprar ornaments per a dir la Missa. La instància comença: «Que amb motiu de la traslació de la Santa Imatge de N. S. del Roser a la seva Ermita». Aquesta instància, informada pel Sr. Rector, diu, també, que cal vendre algunes joies perquè «amb motiu de haver-se traslladat a la Ermita la Santa Imatge, se han fet com uns dos cents rals de gastos y se n'haurien de fer altres en adobar y fer nous ornaments sagrats per a celebrar ab mes decència el s. sacrifici de la Missa». Aquestes expressions, fan l'efecte d'abandó, i donen la impressió que l'Ermita estigué per molt temps descurada, (podem presumir que des de l'any 1835, malgrat no ho digui el document).

III

LA CASA DE L'ERMITÀ. LA SAGRISTIA. EL CAMBRIL.
ENRAJOLAT DE L'ERMITA. EL COR. QÜESTIÓ DE
COMPETÈNCIA.

LA CASA DE L'ERMITÀ.—Fou feta l'any 1659, noranta dos anys després d'acabada l'Ermita. D'aquesta edificació hi ha una acta del Consell comunal, al Llibre de la Cort del Batlle de Vallmoll, que transcrita és així: «A 9 de febrer de 1603, los honorables guillem cosidor y toni coletja y matheu mallorquí jurats an proposat en el consell com avie un home que si volien fer una casa a la verge maria del roser que y duria vint y sinc lliures y per tant que tothom diga son parer y son de parer que se accepte la caritat y que si fasa la casa sil senyor serà content de donar lo lloch».

El Baró senyor de Vallmoll donà el lloc no solament per a edificar-hi la casa sinó l'hort, també, que actualment encara posseeix l'Ermita, com abans, segons hem vist, havia donat el terreny per a edificar-hi l'Ermita. La casa, però, no es feu fins més endavant. En la segona plana del llibre primer de la Confrarià es diu: «Dia 20 Abril 1659 congregat la major part del capitol a cerca de fer una *stantia* (casa) *per poder estar lo Armità* | en la casa (vol dir ermita) se es feta a N.^a S.^a del roser | la major part del capitol se es determinada se

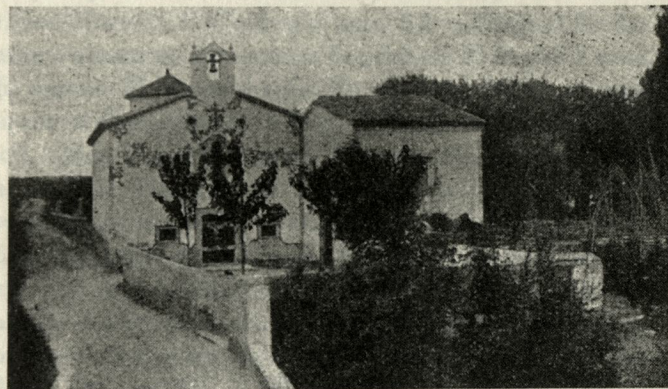
fes un tall de dos rals per quiscun confrare y est tall s'ajen de aplegar los procuradors qui son Pasqual ferran y Francesch Soler. *Ita est.* Joannes Serra Rector ville de Vallmoll».

Al final del mateix llibre, diu: «Die 9 de Juny de 1658 Memorial dels qui prometeren donar de ajuda de costa en fer una casa | a N.ª S.ª del Roser | ⁽¹⁾ per estar un ermità». I segueixen les llistes de donatius.

Aquell home de qui parlen els jurats, en el Consell, qui tingué la bona pensada de que es fes una casa per l'ermità i oferí 25 lliures, havia estat soldat de l'exèrcit castellà en la guerra dels Segadors. S'anomenava Jeroni Vipierrí. Diu així el seu Obit: «Als 7 del mes de Gener de 1668 morí en la capella y casa de N.ª S.ª del Roser de la vila de Vallmoll fray Hieronim Vipierrí, soldat que fou de la Companyia de D. Fr.º Júdici, ermità primer en dita ermita o casa per aver ell ajudat en fer la casa de son diner...» No sabem cap altra circumstància de la seva vida. Ni perquè es quedà a viure a Vallmoll, ni la seva nacionalitat. El seu cognom sembla d'origen italià.

La casa es bastí, a mà dreta de l'Ermita. Es senzilla. Consta de planta baixa, amb corralet a mà esquerra i estable i a mà dreta com un quarto-rebost. Es puja un tram de tres graons i vé un entresol, amb cuina-menjador. Damunt, sota la tinguda de la casa, hi ha un pis amb

(1) L'equivocació del Rector M. Ferrer, al qui copià el canonge M. Capdevila, ve d'haver llegit malament aquestes notes del primer llibre de la Confraria on diu: «Memorial dels qui prometeren donar de ajuda en fer una casa a N.ª S.ª del Roser». La casa és per estar un ermità i a N.ª Sra. del Roser és proposició de lloc, és dir on la feren, ço és junt a l'Ermita. El Rector M. Ferrer, perquè la nota diu fer una casa a N.ª S.ª del Roser, ja ho prengué per l'Ermita i assenyalà aquesta data a l'edificació de l'Ermita i que havia estat feta amb els cabals de la Confraria.

Vista de l'Ermita del Roser

sala i tres dormitoris, amb finestres davant, darrera i al costat de ponent. I, dessorre, una golfa.

La casa es feu a despeses, primer del donatiu de 25 lliures que oferí el soldat abans esmentat. El senyor del Castell i de la baronia de Vallmoll, el molt noble Sr. D. Joan de Boxados i de Rocaberti comte de Çavellà donà el solar i l'hort. Ja hem referit que el Capítol de la Confraria del Roser acordà de fer un tall de dos rals per quiscun confrare. Trobem, també, al final del primer llibre de la Confraria unes llistes llargues de donatius voluntaris, que sumen, la primera 20 lliures 7 sous, i la segona 26 lliures 4 sous. En aquestes llistes es destaquen el Canonge de la Seu Tarragonina, nat a Vallmoll, «Joan Fagia, que dóna 5 lliures, Francesch Malet del Pont de l'Armentera 5 lliures, Pere Ballester del ravalet 2 lliures, el Sr. Rector deu rals, Francesch Soler dóna «les mans de la fusta se haurà de obrar y en cas morís dona tres lliures», Francesch Papiol «donà dos golfos y les portes foranes y una porta de cambra», Pere Andreu major, mitja quartera de blat, Antoni Llorens 20 rals, Pasqual Ferran 20 rals, Simó Soler 10 senalles de cals, Pere Sanahuja «promet acistir y treballar | posada la primera pedra | fins estiga acabada la obra | ab sou pa i vi», Josep Cosidor, pagès, «totes les canyes se auran de manester per la obra posades allí y dos dies de treball ab las mulas», Pere Cosidor lo cego 15 rals, Francesch Matheu de nulles quatre cabirons, Joan Sanahuja nou quarteres de guix, etc.»

Es feu també, un encant, com una mena de *tòmbola*. «El Sr. Rector es quedà deu pams de drap de lli, a dos sous, dos diners, son 1 lliura, 1 sou, 8 diners. Pasqual Ferran tretze pams de drap de lli, 2 lliures, 2 sous, 3

diners. El Sr. Rector, altres set pams a vint sous tres diners, 13 sous 5 diners. I quaranta dos pams a ral 4 lliures 4 sous. Antoni Gatell un cos y mànegues de tela 15 sous 2 diners. El Sr. Rector un manil 14 r.^s Pasqual Ferran uns rosaris de crestell 63 grans a cinc diners y malla, valen 1 lliura 8 sous 10 diners y $\frac{1}{2}$. El mateix «un paxet de or, ab dos pedres petites de color vert, 4 lliures. Y un anell de or de la verge grossa ab pedra blanca 3 lliures 12 sous. Joan Andreu un anell de or petit de la creu de St. Joan, 1 lliura, 2 sous. Pau Mulet un anell de or petit de la creu de St. Joan 1 lliura, 4 sous. Mariagna Cosidora una camiseta de criatura de tela, 4 reals o sia 8 sous. Aquest encant produí 24 lliures, 12 sous, 10 diners».

En la façana hi pintaren, de poc, la data 1786, com si fos la de la construcció de la casa i ho és de quan s'enrajolà el pis. Unes rajoles amb números digitals ho acrediten. Encara es poden llegir a la sala de la mateixa casa de l'ermità.

LA SAGRISTIA.—No hi havia, de bell principi, sagristia a l'Ermita. En l'inventari de l'any 1703, a l'entrar el nou ermità, entre els objectes de que es fa càrrec: «Dins del presbiteri a cada costat se ha trobat un banch respaller lo un a modo de caixa en que tancan los ornemens ab son pany y clau a sos calaixos». I enumera tota la roba que s'hi conté. El sacerdot allí es revestia i despullava al dir Missa.

L'altre respalller és el que hi ha, encara avui, de tres seients, descompartits, amb una talla ben estimable a l'espallla, i és pel celebrant i ministres quan diuen Missa de tres.

Fins l'any 1760 no se'n parla. El llibre de Visita Pastoral, diu l'any esmentat que el Dr. Josep Martí, Pvre., Rector d'Aleixar, com a Visitador general, per l'Il·lm. i Rvdm. D. Jaume de Cortada, Arquebisbe de Tarragona, visitant aquesta parròquia, ordenà, referent a l'Ermita del Roser, entre altres coses de menys interès «Que en lloch de l'enrejolat que serveix de tarima per lo altar major de la dita Ermita hi posen pots que no alcen mes que les pedres picades que circuexen l'enrajolat y aixís mateix fassan un vall pera que la aigua que se cola en las parets de la mateixa Iglesia pugua correr y no perjudiqui la capella de S. Jaume. *I deurién animarse los confreres de la predita confraria del Roser, en fabricar una Sagrestieta en que pogués revestirse lo sacerdot y estar custodits los ornamentals sagrats; y juntament pogués haverhi una gerra ab sa aixeta y tovallola y rentarse y limpiarse les mans lo sacerdot ans y després de celebrar la Sta. Missa.*

Tot just fou un Rector, visitador general de la Diòcesi, la causa ocasional de que es fes la Sagristia, després de 194 anys d'edificada l'Ermita. El secretari de visita fou un altre Rector, el Dr. Miquel Capdevila. No la feren tot seguit, fins l'any 1768. Aquest any diu el llibre de la confraria, en les despeses: «Per teules guix y rejoles, per la Sacristia de la hermita 7 lliures 12 sous». L'any 1769: «Les 9 lliures sobrants i 1 lliura 9 sous 5 dines que dona un devot se han entregat a Pau Gavaldà boter per continuar la obra de la Sacristia. Salas Rector.»

La Sagristia és d'una sola peça, suficientment capaç amb unes dimensions de 4 metres i mig per 3 metres i mig, pren llum per una finestra oberta a mig dia, que

dóna al jardí de la finca, avui, de D. Cándid Oller. Hi ha de mobles dues calaixeres, una taula, un banc per la cera i un Sant Crist, de regulars dimensions, que el posen per a fer el Monument de l'Ermita, la Setmana Santa.

EL CAMBRIL.—Originàriament tampoc en tenia aquesta Ermita, abans no s'estilava. Fins el segle dissetè no s'introduí la costum de fer Cambril, per a posar les Imatges a l'abast de la gent, per tal de poder-les adorar. En l'edificació del Cambril de la nostra Ermita hi hagué una mena de plet que durà temps i s'originà d'un llegat que es feu a la Verge del Roser per aquest intent. Historiem-lo: Pau Cosidor Ferran, pagès, de Vallmoll, a 6 de maig de 1809, en el seu testament, després de dotar en mil lliures els seus quatre fills barons i mil lliures, i les robes corresponents, a les seves filles, deixà a l'Ermita, amb càrrec a l'hereu, 30 Misses, a 7 sous 6 diners quiscuna, i 200 lliures per a fer el Cambril. Pau Cosidor morí tres dies després, i l'hereu, l'any 1826, al cap de 17 anys, no havia, encara, complert la piadosa voluntat del seu pare. Els procuradors i administradors de l'Ermita acudiren, per mitjà del Sr. Rector, Mn. Pau Fort, al Vicari General; aquest ordenà que «El Sr. Rector, junt ab el Batlle reial, urgissin de l'hereu, Joseph Cosidó, que fes efectiu el deute».

L'hereu, requerit per l'Ajuntament reunit en sessió pública, s'excusà contestant que no més pagaria obligat a la viva força. El Batlle, aleshores, per a evitar despeses, no seguí la via judicial, sinó acudí al General Governador que era el Comte de Conpign, en instància, ben raonada, al·legant la rebel·lia i vanes excuses del Josep

Cosidor, qui malgrat haver-li deixat el seu pare una fortuna en diners i béns immobles, no volia pagar les 200 lliures. El General Governador donà a la instància del Batlle d'ací la següent providència: «Tarragona 6 de Juny de 1826. Torni al Batlle reial de Vallmoll per a que y per lo que canta lo informe, y volent al mateix temps que es compleixi la profecia del Cosidó de que solament pagaria a la forsa, encara que tingui bens pera pagar, dit Batlle reial li darà 48 hores pera satisfer les 200 lliures que deu a la Confraria y si no compleix, m'el envia en clase de près, embargantli de la pròxima collita lo precís pera cobrir aquesta obligació. El Conde de Conpign.»

El Josep Cosidor pagà, es recolliren altres donatius, es vengueren algunes joies de la Mare de Déu, arreplegant-se 323 lliures 3 sous 9 diners, cost aproximat de les obres. En l'arxiu es conserva, junt amb l'expedient per a fer pagar al Cosidor, el testament original del seu pare i una llista d'entrades i despeses. Les entrades, són: Pau Cosidor deixà en el seu últim testament, 200 lliures; l'hereu n'entregà no més 186 amb 6 sous 3 diners. De Pere Boronat, per un vot, 30 lliures. D'Augustí Ballester, 30 lliures. De les joies o prendes se vengueren amb llicència del Superior, 76 lliures 17 sous 6 diners: total 323 lliures 3 sous 9 diners. Les obres es començaren el 27 d'agost de 1826 i s'acabaren el 15 de gener de l'any vinent. Hi ha els comptes de totes les obres: mestre de cases, fuster, ferrer i materials emprats.

Era, aleshores, Rector M. Pau Fort, Batlle Joan Oller, Administradors Miquel Gatell, Francesc Cistaré i Francesc Gatell.

El Cambril és d'una sola peça, hexagonal, remata-

da en cúpula ben esvelta i espaiosa. Avui està ricament decorat per pintors de Barcelona. Pagà aquesta millora el veí de l'Ermita, D. Càndid Oller.

EL COR.—El cor s'hi afegí l'any 1795. Trobem al llibre segon de la Confraria, en els comptes de l'any susdit: «Per la fusta de la balustrada del cor del Roser 8 lliures, 8 sous, 6 dinés. Per l'arch del cor del Roser 29 lliures, 10 sous, 9 dinés». I en els comptes de l'any vinent, figura: «Per la Barana del Cor de la Hermita 6 lliures 15 sous».

Aqueix cor no encaixava gota a la forma i estil de l'Ermita, que és baixa amb els arcs apuntats en ogiva. Hi era tan postís, que l'arquitecte Sr. Jujol, que té costum d'aprofitar-ho i treure partit de tot, al fer la restauració de l'Ermita, l'any 1925, el feu enderrocar. L'Ermita hi ha guanyat molt en gràcia i esveltesa.

QÜESTIÓ DE COMPETÈNCIA DE DRETS ENTRE EL VENERABLE JERONI VERDERA, RECTOR DE VALLMOLL I ELS MAGNÍFICS JURATS DE LA VILA.—Tot just acabada l'Ermita ja els jurats volgueren envair el terreny de jurisdicció que pertanyia al Rector. No és estrany, ja que, aleshores, els jurats intervenien en tots els afers, no sols d'ordre civil, sinó molts cops fins en els eclesiàstics. Això donava peu a extralimitacions, i els Rectors eren gelosos de defensar els seus drets i no sense motiu, puix, malgrat de primer antuvi es tractés de coses de poca vàlua, era perillós de que, de mica en mica, es passés a abusos que trasbalsessin els termes de les respectives jurisdiccions. El document que anem a transcriure és com un resum de la

història de la qüestió, amb la sentència recaiguda per a resoldre-la.

Es així: «Sigui a tothom notori com jo hieronim Verdera Rector de l'esglesia parroquial de Vallmoll y perpetu administrador de l'esglesia noument instituida sota la invocació de la Verge maria del roser | en el terme de Vallmoll | fundada al pont de la rasa pels magnífics jurats de la mateixa vila | confesso haver rebut en diner constant realment y de fet quatre sous y cinc dinés y l'obol | ab dos candeles | de vosaltres magnífichs joan mulner pere plana y pere joan gili jurats l'any present y de joan giscarol procurador de la mateixa | la qual quantitat en confesió de vera autoritat varen arregar de la adoració del dia del divendres en la capella del roser | oferta per diferents devots | me perteneix a mi en dret de rector | tot y quant sigui ofert me pertany a mi y no a altri com en dret es estatuit. I sens perjudici del rector la esglesia ha sigut eregida com si dins de la esglesia parroquial fos ajuntada | per aixó les dugues parts acudim davant l'Ilm. Sr. D. Ferran de Loeges | per la gracia de Deu arquebisbe de Tarragona, dins de la esglesia de Vallmoll com a tribunal | visitant la esglesia | oides les dugues parts condemnà als referits que dita cantitat y qualsevols altres ofertes de dita esglesia perteneixen al rector y a ells cap dret els pertany | a mes manà que pel seu notari de visita sigui confirmat que dins tres dies paguin y restitueixin qualsevols ofertes de dita casa del roser baix pena de ex comunió *late sententie* y baix pena de 50 ducats | y perquè la cosa es així y perquè he rebut els referits 4 sous 5 dinés y la oblata ab 2 candeles faig a vosaltres la present àpoca *in rei future memoriam* que firmo y laudo a 24 de Abril de

1567. Testes venerable joan ferran Pere y joan ballester studiant de Vallmoll».

La reclamació del Rvnt. Sr. Rector no era per la coquineria d'aquelles quantitats exigües, sinó per establir de bon començament els drets jurisdiccionals dins de l'Ermita, per això ell al·lega «que sens perjudici del rector l'esglesia (del roser) ha sigut erezida com si dins l'esglesia parroquial fos ajuntada». Cal que d'això tothom se'n recordi: el Rector té a l'Ermita els mateixos drets que a l'Església Parroquial. L'Ermita és una extensió, com una continuació de l'Església parroquial. Tota la intervenció que puguin tenir els fidels, les majorales i les autoritats civils resta sota la jurisdicció de les autoritats eclesiàstiques.

IV

LA CONFRARIA. LA SEVA FUNDACIÓ. VICISSITUDS FINS AVUI. AJUT A LES MILLORES DE L'ESGLÉSIA. AJUT PATRIÒTIC?

Tenim totes les dades des de la fundació de la Confraria fins l'hora present. Hi ha tres llibres, on consten els comptes, Capítols o reunions dels confreres, les visites dels freres predicadors i dels prelats. El primer llibre comença arran de la fundació. Té una portada esplèndida, dibuixada a mà, que diu: «Llibre de la fundació de la Confraria de nostra S.^a del Roser, fundada en la vila de Vallmoll per lo molt Reverend Pare fra Vicens Gomis, mestre en Sacra Theologia, a 21 de Maig de 1594». Segueixen les lletres originals de l'erecció de la Confraria, amb el segell de l'abans dit frere, qui era Prior provincial d'Aragó, per autoritat del Reverendíssim general. Per aquestes lletres es facultava per a poder eregir la Confraria a la Capella o Ermita construïda prop de la vila, sota l'advocació de la Verge del Roser, amb facultat d'inscriure, les persones que ho vulguin, al llibre de la Confraria i de beneir rosaris. Imposa l'obligació de cercar un pare dominic per a predicar les festes del Roser. Hi consta, aiximateix, l'aprovació de l'Excm. i Rvndm. Dr. D. Joan Tarés, Arquebisbe de Tarragona.

Segueix l'acte de l'erecció, estesa pel Rvnt. Doctor Guillem Baldric, (Rector que era, aleshores, de la parròquia de Vallmoll) i la llista primera dels confreres. Després del Sr. Rector i dels dos beneficiats M. Joan Ferran i M. Joan Torrens, figuren al cap «Lo molt Illtre Don Bernat de Boyxadós, la molt Illtre dona Isabel de boixadós, sa muller y els fills la Illtre dona Maria de boixadós y lo Illtre don Joan de boixadós».

Segueixen el Batlle Francesc Ferran i els jurats Pasqual Ferran, Antoni Joan Coletja i Joan Ballester. Els dos procuradors de la Confraria Pere Riber i Miquel Coletja i més de tres cents confreres, d'ambdós sexes. En fou confrare, també, el fill il·lustre d'aquesta vila, el canonge de la Seu Tarragonina, D. Joan Fagia.

La fundació de la Confraria es feu per consell i determinació de tota la vila i com expressió de l'amor i fervent devoció a la Verge Santíssima, com així ho expressaren les autoritats que regien, aleshores, Vallmoll, en document públic que consta al mateix llibre de la Confraria. Diu: «Com sia tanta y tan gran la devoció de tota la Universitat y singulars persones de la vila de Vallmoll, an determinat sia fundada la confraria de nostra senyora del Roser, o número en la Iglesia o capella del Sant Roser».

CAPÍTOLS DE LA CONFRARIA.—Quan s'havia de tractar algun afer d'importància hom cridava a tots els confreres a reunió o Capítol. Democràticament, cadascú dels presents, hi deia el seu parer, i els acords es prenien per majoria. En el Capítol del dia 20 d'abril de 1659, es prengué l'acord d'acceptar l'oferta de 25 lliures per a fer la casa de l'ermità i, per a ajudar-hi,

fer un tall, entre els confreres, de dos rals, i que *els procuradors ajen de aplegar aquell tall*. En altre Capítol, a 10 d'abril de 1658, predicant la Quaresma el Rvnt. Pare fra Francesc Esteve, de l'Orde de Predicadors, «atenent que els confreres perdien molt de bé, no tenint les indulgències de la Confraria a la Sglésia parroquial», es proposà que es possessin les dites indulgències a una capella de l'església parroquial, sense detriment de la Capella del Roser «que tenen fora lo mur, al pont de la rasa». Establí també la festa del Roser, el dia primer de maig.

En el Capítol de 20 d'Abril de 1653, s'acordà, «que quiscun any, quiscun confrare pagui dos sous de plata». A 10 de juny de 1696 es prengué l'acord que, quan el cap de la casa era confrare, estan malalt qualsevol de la seva família, si es viaticava havien de *treure tota lluminària*. I que, per a *adobar la teulada, aquell any no hi hagi musichs a la festa*. En el Capítol de 6 de juny de 1688, com que els procuradors es queixaven «que costa de cobrar els anuals y s'escusen de ser procuradós per aquesta causa, que es faci una extracció o rifa de una cullera de plata de cost de un real de vuit, entre els que hauran pagat abans de la festa del Roser».

L'elecció de procuradors es determinà que es fes així: «Els primers serán Joseph Belltall y Joseph Cosidó y servirán un any y quan sigui feta la festa del Roser, aquests dos ayan de elegir sis persones que los apareixeran ser millors y de aquestes ne treuran dos a mes veus del número de confreres, y els jurats com a tals no hi tinguin vot ni veu».

Era també estatuit que «Tots els confreres agen de assistir a totes les profesós que es faran del roser, en

pena d'una lliura de cera i que quan se mori un confrare agen de assistir al cos-present deu confreres, els mes aprop del difunt, en pena de una lliura de cera. I el dia que sel combregará los procuradors agen de aportar dugues atxes y dos ciris grosos davant del Ssm. Sagrament. En lo endemá que es moris, se fasse dir un cantar o aniversari y que es diguin 4 aniversaris l'endemá de cada una de les 4 festivitats principals de la Verge Maria, per bé dels confreres difunts».

Més endavant s'establiren, també, dues administradores. En Capítol s'acordà: «Si se donaran a les procuradores mitja lliura de cera a cada una per sos treballs, y les dites procuradores an de tenir cuidado a les fires de cercar donas o fadrinas per captar». Era una manera de recaptar cabals per a la Confraria. Aleshores es feia ací fira per St. Miquel de setembre i els mercats celebradors, al menys mensualment, eren com unes petites fires.

VICISSITUDS DE LA CONFRARIA.—La Confraria seguí funcionant regularment i amb puixança, fins arribar a la guerra anomenada dels Francesos. En el llibre corrent de la Confraria es llegeix una nota que diu: «Per raó de la guerra que sufrí Catalunya y Espanya, des del dia de Sta. Eulària de 1808 fins l'any 1810 i daquest any fins lo 1817 no es passaren comptes».

Aquí es noten, també, tot seguit, les correnties de les modernes idees liberals i revolucionàries que culminaren en la crema dels convents i matança de frares, la tristament cèlebre nit de St. Jaume, l'any 1835. Diu el R. Rector Mossèn Maties Junyer que, dit any, l'Ajuntament cridà els Administradors de la Confraria a la

Casa de la Vila, per a passar comptes. S'havien passat sempre a l'Abadia amb el Sr. Rector i Administradors solament. L'Ajuntament cridà, també, per més escarni, el Sr. Rector; ell, però, no hi assistí i protestà de l'abús. Aqueix estat de coses durà fins l'any 1844, és a dir, nou anys. Després, la Confraria repregué el seu ritme corrent d'abans, fins després del Rector M. Josep Borràs. Aleshores, decaigué en tanta de manera que el seu successor, amb càrrec d'Ecònom, M. Magriñà diu que no es donaven comptes i l'ermità era amo de tot. El referit ecònom ordenà l'administració, posà una caixeta de ferro a l'entrada de l'Ermita, s'incautà de les joies de la Verge i les diposità a l'arxiu parroquial.

La Confraria, però, només existia nominalment. Després ja no se'n parla i en el llibre d'Administració no hi ha els comptes de tot el temps que en fou Rector M. Aleix Colet ni de l'Ecònom que el succeí. El Rector M. Hortet, després de la restauració de l'Ermita, aprofitant l'entusiasme que aquest fet provocà en la gent, reorganitzà la Confraria, i des de l'any 1929 ha funcionat perfectament, donant-se comptes de despeses i entrades i figurant-hi un nombre considerable de confreres. Es pot ben dir que hi ha la majoria del poble.

AJUT DE LA CONFRARIA A LES MILLORES DE L'ESGLÉSIA.—Consta en el llibre de la Confraria, als comptes de l'any 1776-77, 10 lliures per a l'obra de l'Església, per fer l'Abadia i 7 per fer les fonts (baptismals).

Per a la Llitera es donaren 11 lliures, 17 sous, 7 diners, l'any 1792.

Per al Retaule major de l'Església l'any 1793, es donaren 8 lliures, 6 sous, 7 diners.

L'any 1794 per daurar el Retaule major 13 lliures, 3 diners. V.^{um} Rector Carbonell.

AJUT PATRIOTIC?—Pau Mulet, batlle, Francesc Ferran, Pere Maymó i Damià Gili, jurats i M. Joan Serra, Rector i Comunitat, concedeixen a la vila per les necessitats de la guerra (era la dels Segadors) 150 lliures del fons de l'Església i 50 lliures de l'Ermita del Roser. 10 de setembre de 1648, protocol notarial del Rvnt. Joan Fagia, Vicari, beneficiat i Notari. No sabem, però, si era als catalans; sembla que era, per la data, a les autoritats castellanques que eren a Tarragona i a les qui ja estaven sotmesos tots els pobles del Camp.

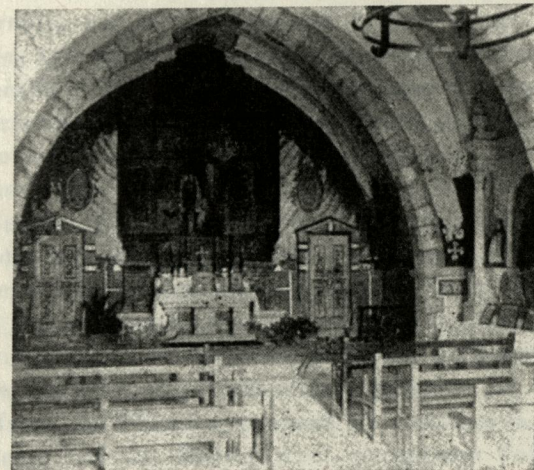
LES RENDES DE LA CONFRARIA.—La Confraria, establerta a l'Ermita, per mitjà dels seus procuradors i procuradores i el seu oïdor de comptes era la que administrava l'Ermita. La Confraria, en els Capítols, nomenava els ermitans, i tenia cura de les rendes. La renda es formà dels donatius. Ja hem vist com els fidels, abans de l'edificació de l'Ermita, feien deixes a l'església del Roser *si es fa*, o que *ja es fa*. En primer lloc figura la Universitat de la vila, que feia cada any 2 lliures, 10 sous. Aquest censal de la vila consta ja en el Manual del Rector Serra, l'any 1648, a 10 d'octubre. Francesc Vives feia 1 lliura. Maria Ballester, vídua, 10 sous. Andolsa Coll, vídua, 15 sous, tots de Vallmoll. Hi són, també, Pau Rocamora o els pubills de casa Bellvé, 10 sous. L'any 1625, Pere Cosidor i Caterina, sa muller, a 16 d'abril de l'any 1625 fan precari d'una pe-

ça de terra al terme de Vallmoll, partida dels Clots. Elionor Solera i Gaspar Soler, el seu fill, fan venda d'un censal de 10 sous pensió a la Confraria, precari, una casa, al carrer d'en mig.

Entre censals, plega del blat per la vila, panellets del forn, anuals, redums i bacina, es col·lectaven unes 38 lliures cada any. L'any 1766, se'n col·lectaren 40 lliures, i més endavant fins a 70 i 80. També engreixaven un porc i el venien a benefici de l'Ermita i feien algunes rifes anyalment o de pollastres o d'algun anyell.

Des de darreries del segle XVIIIe els procuradors eren elegits el dia de la Pentecosta. A les tres de la tarda, a toc de campana, es congregaven a l'església Parroquial el Sr. Rector i Ajuntament, els quals prenien seient al Presbiteri, i els Procuradors que cessaven podien a voluntat continuar o bé presentar el seu substitut, que era acceptat si no hi havia motiu per al refús.

En la foto de arriba se ve el interior de la Ermita del Roser, en la parte superior de la página se ve el exterior de la Ermita del Roser, en la parte inferior de la página se ve el exterior de la Ermita del Roser.

Interior de l'Ermita del Roser

En la foto de arriba se ve el interior de la Ermita del Roser, en la parte superior de la página se ve el exterior de la Ermita del Roser, en la parte inferior de la página se ve el exterior de la Ermita del Roser.

V

LA RESTAURACIÓ DE L'ERMITA

L'Ermita, per la deixadesa de tothom i per les afegidures amb què l'enlletgiren, quedà tan atrotinada i desfigurada de la gràcia primitiva amb què fou bastida que feia misèria de veure. Singularment el cor, tan baix que amb les mans altes hom l'abastava, era un trespol amb bigues i cairats que ofegava la visualitat de l'esglesieta. Els altars laterals eren pobríssims, les meses totes eren de fang i pedra i en forma barroera. En concepte de persones enteses, era una de les ermites de la diòcesi més deplorables. El Dr. M. Amadeu Pujol, Beneficiat de N.^a Dona de la Mercè, de Barcelona, fill de Vallmoll, el qui més interès patriòtic ha palesat a favor de l'Ermita, proposà de restaurar-la. El Sr. Cardenal i el Sr. Rector d'ací, acceptaren l'oferta. Una millora tan convenient es portà a bon cap l'any 1925.

De primer, es resseguí la teulada, tota malmesa. A l'interior, s'enderrocà el cor, es repicaren les pedres de les tres arcades que aguanten la volta. (Abans estaven enguixades i emblanquinades, i, avui, donen la nota típica i més sobressortint de l'Ermita). S'obrí la rosana de la façana; es pavimentà tota l'Ermita: el presbiteri amb mosaic i la resta amb ciment Portland i combinació

de llosetes de marbre amb emblemes, inscripcions i dibuixos que resulta un conjunt molt nou i escaient. Llevaren tots els altars menys el de les Dolors, únic aprofitable. Desembarassada, així, l'església, penjaren a les parets els quadres procedents de la Parroquial que ja havem esmentat abans. En substitució de la barana del presbiteri hom col·locà dues banquetes de ferro, per a fer-hi cremar els ciris que ofrenen els devots. Es pintà tota l'Ermita, si bé amb colors tan virolats que no causa impressió grata. El conjunt, però, és escaient i l'església queda més espaiosa i tota polida i bonicoia. Ultra l'esmentat, es construí una formosa mesa d'altar, al Retaul Major, a despeses del Sr. Josep Aymeric i Domingo, propietari de Vallmoll.

Per totes les susdites obres el Rvnt. Llic. D. Amadeu Pujol pagà en factures més de 5.000 ptes. Escaient-se aquell any el 25.º aniversari de la seva ordenació sacerdotal, celebrà les noces d'argent, amb tota solemnitat, a l'Ermita, coincidint amb la inauguració de les obres. La Santa Imatge, que amb motiu del trasbals de la reforma era a la Parròquia, fou portada en solemni processó a l'Ermita. Hi hagué sermó i Ofici cantat per l'escolania de la Seu de Tarragona. Celebrà el Rvnt. Amadeu Pujol, assistit per sacerdots fills del poble i predicà M. Manuel Terrés, Rector de St. Joan de Tarragona, fill, també, d'ací. Els veïns hi prengueren part amb molt d'entusiasme, satisfets de les millores realitzades.

L'any 1927 es continuaren les obres. Es posaren a les escales del Cambril esglaons de granet artificial. S'obriren els rossetonets per a aclarir la foscor de les escales. S'arranjà l'estància de davall el Cambril per a

posar-hi els ex-vots i s'enrajolà aquell amb mosaic. Tot això fou pagat amb almoines dels devots. L'any 1929 s'acabà la restauració amb el decorat del Cambril, l'import del qual pagà D. Càndid Oller, metge, natural d'ací, i veí de Barcelona, propietari de la finca i xalet de darrera l'Ermita. El seu fill, també metge, dels mateixos nom i cognom, ha comprat, recentment, un escolanet per a captar almoines al Cambril. L'any 1931, la S.ª D.ª Teresa Valldossera Vda. d'Oller, en compliment d'una prometença, oferí 150 ptes., les quals, junt amb altres ofrenes dels devots, serviren per a instal·lar l'electricitat a l'Ermita i fer uns salomons de ferro forjat (molt adients a l'estil i caràcter de l'Ermita) obra del ferrer d'ací En Pere Robert i, segons disseny del Rvnt. senyor Rector.

Totes aquestes reformes, gairebé es realitzaren en temps del Rector M. Josep Hortet, qui les impulsà ben eficaçment, i sota la direcció tècnica de l'arquitecte D. Josep M.ª Jujol, domiciliat a Barcelona. Han servit d'excel·lent mitjà per a reviscolar la devoció, molt esmortuïda, a la Verge del Roser, i donar puixança a la Confraria que només existia de nom.

VI

EL PONT DE LA RASA. LES FONTS. EL POU. L'HORT. L'AIGUA DEL REC. ELS XIPIRERS.

EL PONT.—En tots els documents antics el trobem com a denominatiu de l'Ermita. Se l'anomena «Església del Roser *extra muros, al pont de la Rasa*» per la proximitat que l'Ermita té amb aquest pont, que avui, encara, està dempeus. Es molt antic; creiem que els estreps i muntants són romans; la volta actual, de la forma com carrega, sembla indicar que no és la primitiva. La d'ara és de punt ojival, amb les empremtes ben vistents del cindriat de canyes. Es també una raó que, per allí passava el camí o carrerada general que anava de Tarragona a Valls i passant per Picamoixons arribava fins a Lleida. Aquest pont és per a travessar la rasa que se'n deia del Senyor, perquè el Baró de Vallmoll era l'amo de les terres d'aquells entorns i hi tenia un feu amb el nom de Cavalleria. Allà prop, darrera l'Ermita, en la propietat, abans del Senyor i avui de D. Cándid Oller, hi ha una edificació antiquíssima, probablement restes de parets d'una vil·la romana. Al fer-se la restauració de l'Ermita, i repicar les pedres de les arcades, hi descobriren les senyals dels picapedrers, iguals, com les que hi ha a les muralles de Tarragona.

Podria molt ben ésser que fossin d'aquelles pro-

peres edificacions. Més amunt, pel torrent, en terres del Mas Cosidor, hi ha, a banda esquerra, un coll de mina romana, que abans portava l'aigua a Tarragona, i a la part dreta, l'aqüeducte que actualment hi porta l'aigua que en diuen de Puigpelat. Aquest aqüeducte és continuació d'aquella mina de l'altra banda del torrent, i que abans, segurament, hi estava unida per un pontet. I més amunt, encara, hi ha els Cogolls, poblat ibèric i romà, del qual tenim ceràmica, màrmols, pintures d'estuc murals, i monedes romanes i ibèriques.

LES FONTS.—A la Rasa, al tros propietat de l'Ermita, hi havia dues fonts: una, tocant al Pont mateix, a mà davall, denominada la font de *St. Domingo*, amb una inscripció que ho deia, i que, enrunada pels aiguats, ha desaparegut; l'altra existent encara, és més avall, a l'extrem de la propietat de l'Ermita, i hom l'anomena: *font de la Mare de Déu*. És molt abundosa i de bona aigua. La voldríem veure urbanitzada per tal de donar més atractiu a l'Ermita, ja que en l'estat actual resulta molt difícil de poder-hi anar. En el llibre de la Confraria es parla de la Font del Roser. Així l'any 1712, a 14 de maig, diu: «Per 6 jornals va treballar a la font del Roser Joseph Rovira 2 lliures 12 sous». Després, una nova partida de 14 sous, també, per apariar-la. En trobem així mateix referències en els comptes d'altres anyades. Els veïns van a cercar-hi aigua per beure; la resta segueix rasa avall fins al torrent i hom l'aprofita pels reguius.

EL POU.—Havent-se enrunat la font de *St. Domingo*, a la plaça de l'Ermita, al costat de la casa de l'ermità es construí un pou per a les necessitats de la

casa. La iniciativa és del Sr. Rector M. Font. En un quadern volander, on hi ha assentats els comptes de la Confraria d'uns quants anys, en el de 1887, diu: «Pago al Seño Regto Jaume Fon pel pou y calderilla, per comprà un lliban pel pou 4 ptes. 2 rals. Pel pué 25 ptes. Per la calderilla 22 ptes. 2 rals. Per jornal de un ome 8 ptes. i 8 rals». I no trobem cap més indicació de les obres del pou.

M. Font, en fer el pou engrandí la plaça de l'Ermita més de la meitat, prenent un tros de l'hort de l'Ermita.

L'HORT DE L'ERMITA.—L'Ermita del Roser posseeix una propietat de regadiu, a continuació de la plaça i de la casa de l'ermità, que forma una parada llarga i uns quants paradons (aquí en diuen irlles). Afronta amb el camí de Valls, amb la rasa i amb terres de D. Cándid Oller. Té una cabuda de vint-i-sis cèntims de jornal estadístic. És a utilitat de l'ermità, com a recompensa de les molèsties de guardar i cuidar l'Ermita. Aquest hort, situat a la partida Cavalleries, fou donat pel Sr. Baró de Vallmoll, propietari d'aquelles terres. Ja hem vist suara com els jurats demanaren a la Sra. Baronessa el pati per a construir l'Ermita i més avant, quan volgueren fer casa per a l'ermità, demanaren a D. Joan de Boixadors, Baró de Vallmoll, la terra on edificar-la. L'hort és de propietat de l'Ermita per donació de l'esmentat senyor. Ara està inscrit degudament al Registre de la propietat de Valls.

L'AIGUA.—Aquesta peça de terra disfruta de quatre hores setmanals d'aigua, per a regar, de la Qua-

dra dels Prats, de la mina del Mas Cosidor, distant de l'esmentat hort uns 500 metres. El dilluns de totes les setmanes, des de les 7 de la tarda a les 11 de la nit té el dret d'anar a buscar l'aigua a l'esmentada Quadra. I l'Horta de la Vila la va a buscar a les 11 a la trencada de l'Ermita. De cada tres tandes, però, en perd una, perquè té lloc preferent la Quadra de les Cavalleries. Sempre, si les Cavalleries entren en dilluns, prenen l'aigua de totes les Quadres.

Com a dret senyorial, (perquè l'aigua fou donada, així com l'hort, a l'Ermita, pel Sr. Baró de Vallmoll), no paga cap tribut, ni per *escurar*, ni per obres.

ELS XIPRERS.—Es una cosa típica, per a les ermites, de plantar-hi xiprers. En algunes, tot el camí, a banda i banda, és vorejat d'aquests arbres tan elegants i sanitosos. Aquesta costum ja ve de lluny: de l'Edat mitjana. A les ermites i a les masies els xiprers aparellats eren el símbol de la germanor franciscana. Pel que fa a la nostra Ermita, la primera referència que en trobem és de l'any 1757; i a 12 de Juny, al llibre 2.^{on} de la Confraria, a les entrades, es llegeix: «Per lo valor de un xipré de la hermita del Roser venut a un guitarré de Reus 15 lliures».

L'any 1870 figura «per comprar arnes pels xiprers 2 r.^s». I l'any 1872, pel mateix concepte, 6 r.^s. No sabem on eren plantats, si a la Plaça o bé al camí. Avui només en resta un, a l'extrem de l'hort, darrera la porteta d'entrada.

En fer-se la Restauració de l'Ermita, es plantaren a la plaça 5 moreres que hi donen gràcia i bona ombra.

VII

ELS ERMITANS.—Els ermitans són reminiscència dels antics penitents que vivien en deserts, sols o aplegats en comunitat, i observant una Regla de perfecció evangèlica. Per aquest motiu, als cuidants de les ermites se'ls donava el títol de *fray* i vestien un hàbit especial, de burell, com els frares, i depenien dels superiors eclesiàstics, i del Prelat diocesà *rebién* el nomenament. Als nostres se'ls feia la gràcia de sepultura dins l'Ermita. Eren sebollits davant l'altar de la Beata Joana. Als ermitans d'ací se'ls nomenà *fray* fins l'any 1725.

Tenim dos documents autèntics de nomenament d'ermità: un de l'any 1720 a favor de Jaume Baldric, i l'altre de Mariano Marimon, de l'any 1755. Ambdós diuen que, se'ls accepta, ja que desitgen fer vida eremítica i solitària, vivint a l'Ermita del Roser, per a glòria de Déu i de la Verge Maria. Se'ls concedeix el poder usar l'hàbit beneït pel senyor Rector i captar per la vila i pobles de la rodalia. Se'ls mana de combregar i confessar cada mes i resar cada dia al menys una part del Sant Rosari. Abans, de bell començament, eren celibataris, però després els trobem gairebé tots casats.

L'elecció es feia, en Capítol dels Confreres, criats a toc de campana, i per majoria de veus, en vota-

ció secreta feta al senyor Rector qui seia, ell sol, en una cadira i anava apuntant els vots emesos i, sumats, quedava elegit el qui en tenia la majoria.

Segons se mostra al final del tercer llibre de la Confraria, en morir l'ermità Marià Marimon l'any 1778, escriviren al Sr. Vicari general Dr. Jaume Ballester, «que respecte de haverhi hagut variació y nova y real disposició ⁽¹⁾ en les confraries, disposa, sis faria elecció de nou Hermità com acostumaban, o per intervenció de Pàrroco y Ajuntament y respongué se fes de aquest modo. Dia 9 de Novembre de dit any congregats en casa Pau Vidal destinada per habitació del Rnt. Rector ⁽²⁾ se feu la elecció ab assistència del Batlle y Regidors» i «per major satisfacció de la vila en lo nou modo de elegir foren cridats los Procuradors del Roser». Era Rector el Rvnt. Ignasi Sala, pvre., Vicari el Rvnt. Sebastià Cabré, Batlle Francesc Gatell, Regidor degà Josep Rocamora, Regidors Josep Ballester, Francesc Marimón i Josep Oller. Els procuradors eren Sebastià Roig, Antoni Fàbregues i Miquel Ballester. L'elecció, però, havia d'ésser en últim terme confirmada pel Sr. Vicari general.

Les obligacions particulars que se'ls imposava, eren:

«Aportar la creu en totes les professons se fan en la Parroquial Sglesia de Vallmoll y per los carrers y Ermita del Roser».

«Portar la creu als enterros, donar los incensers totes les festes ques donan incens en la missa major».

(1) Aquesta mutació devia ésser pel canvi polític introduït per les regalies de Felip V.

(2) El viure el Sr. Rector fora de casa és perquè bastida l'església nova, encara no li havien fet la nova Abadia.

Mai no hi ha intervingut l'autoritat civil. Actualment, és nomenat, a proposta del Rvnt. Sr. Rector, pel ofici del Sr. Vicari General. Les condicions que avui es posen als ermitans són, a més de les anteriors, moltes d'altres, referents a la cura de la casa, de l'hort i de l'Ermita. Es guarden a l'arxiu i en té una còpia l'ermità.

Parlem de la llista dels ermitans. Cal, però, primerament, esclarir una qüestió. En fer-se la casa de l'ermità, el primer nomenat fou un tal Jeroni Vipièrri. En el seu òbit, 7 de gener de 1668, diu que fou «primer ermità en dita ermita o casa». Abans, però, en el període de 102 anys, hi hagué, sinó sempre, al menys alguns, qui devien viure a la seva pròpia casa, dins la Vila, i en tenien cura, doncs en el protocol notarial del Rector M. Joan Pedreny, a 4 de setembre de 1641, un tal Jaume Mulner, de setanta anys, pagès, ermità de N.^a Sra. del Roser actuà de testimoni per a certificar un casament d'uns estrangers (devia ésser clandestí). Al final del document torna a dir, Jaume Mulner, ermità de N.^a Sra. del Roser. Si n'hi hagué cap més durant aquell període, no n'hem pogut haver cap dada.

Podem posar com a primer ermità, sense viure, però, a l'Ermita, Jaume Mulné, any 1641.

Primer ermità després de construïda la casa: Fray Jeroni Vipièrri, soldat que fou de la companyia de D. Francesc Júdice, de l'exèrcit castellà, a la guerra dels Segadors; nomenat l'any 1659. Morí el 7 de gener de 1668, rebuts els Sants Sagraments. Fou enterrat a la Capella del Roser, entrant a mà esquerra. Assistiren 3 capellans; els procuradors pagaren 10 sous per la Missa, la resta per caritat. Del seu diner pagà 25 lliures per a fer la casa de l'ermità.

Segon: Fray Damià Olomar, pagès, de Vallmoll; elegit a 15 de gener de 1668. Morí a darreries de l'any 1672 i fou enterrat a l'Ermita.

Tercer: Fray Pere Joan Gils. Elegit a primer de gener de 1673 i traspassà l'any 1675, a 18 de febrer, després d'haver rebut els Sants Sagraments; fou enterrat a la Capella. Morí intestat i se li dotà l'ànima en 18 lliures.

Quart: Fray Pere Falcó, natural de Passanant, elegit a 3 de març de 1675.

Cinquè: Fray Francesc Mulet, vidu, de Vallmoll; elegit el 16 d'agost de 1677; morí l'any 1702, havent rebut el Sant Viàtic. Fou enterrat a l'Ermita.

Sisè: Fray Nicolau Artés, teixidor de lli, habitant a Vallmoll. Es el primer que trobem casat. Fou elegit a 8 de desembre de 1702 i morí a 3 de setembre de 1719. Rebé el sagrament de la Penitència i Viàtic. (Extremunció no «perque lo trobaren mort los de casa»). El dia 4 de dit mes fou enterrat dins l'església del Roser.

Setè: Fray Jaume Baldric, natural de Constantí, elegit a 20 de febrer de 1720, morí a 27 de setembre de 1725.

Vuitè: Antoni Regordós, casat, natural de Rocafort de Queralt. Morí a 5 d'Octubre de 1733, i fou enterrat a l'Ermita davant l'altar de la Beata Joana. D'aquí en avant ja no es diu més *fray* als ermitans.

Novè: Pere Roig, que morí a 6 de setembre de 1746.

Desè: Josep Roig, solter, fill de l'anterior, ermità, *licenciat en Filosofia*, fou elegit en Capítol, contra dos altres pretendents (un d'ofici pagès i l'altre sastre) *ne-*

mine discrepante, a 11 de setembre de 1746. Morí a 27 d'agost de 1755 i fou enterrat a l'Ermita.

Onzè: Marià Marimon, pagès, casat, fill de Vallmoll. Fou elegit per 35 vots el 21 de setembre de 1755, entre quatre contradictors, que li disputaren el càrrec: Joan Cases, sabater, de Rubials, veí de Vallmoll; Francesc Figuerola, del Raurell; Bernat Pujol, fuster, menor de dies, de Vallmoll i Manuel Plana, de La Riera, mestre d'escola de Vallmoll, fadrí. Seguí a la cura de l'Ermita durant 23 anys. Morí a 8 d'octubre de 1778, a l'edat de 68 anys. Enterrat a l'Ermita.

Dotzè: Francesc Roig, fill, també, de Pere Roig, vidu de Maria Pallejà. Morí a 20 de febrer de 1798 i fou enterrat a l'Ermita. Fou elegit el 9 de novembre de 1778 i confirmat el seu nomenament pel Sr. Vicari general el 12 del mateix mes. Diu el llibre de la Confraria que tingué *nou pretensors*.

Prometé dit Francesc Roig «donar y cedir per obras de la Iglesia, o Hermita lo ques tragués de arrendament de la casa te en lo carré nou del pati del Castell per tota la sua vida: però per quant aparagué a dits Srs. era sobrada promesa, convingueren y resolveren que cedís lo total arrendament vuit anys (s'entent vivint dit Hermità) y després d'aquestos vuit anys dega pagar cada any dos lliures deu sous per las obras de la Hermita y que lo esmers de dita suma de cada any durant sa vida, dega notarse en los comptes dels Procuradors». Així es feu i està anotat al llibre d'entrades i despeses de la Confraria des de 1779 a 1787, consecutivament «pel lloguer de la casa, cad'any diferent, 1 lliure 9 sous, 6 lliures 9 sous 6 diners, 8 lliures».

Tretzè: Francesc Roig, fill de l'anterior, casat

amb Francesca Thoses, pentinador de cànem; (es troba la partida d'òbit de tres fills seus i no la seva).

Catorzè: Joan Rabassó, sastre, casat, mort l'any 1825. Ja no se l'enterrà a l'Ermita, sinó a la fossa comuna.

Quinzè: Josep Sanjoan i Bonet, teixidor, casat, natural de Perafort. Morí l'11 d'abril de 1854. Consultant les llistes de compliment Pasqual, l'any 1836 el trobo a l'Ermita, però després trobo que viu al carrer de St. Magí i que a l'Ermita no hi viu ningú. Devia ésser aquells anys de revolució setembrina durant els quals, segons ja hem dit abans, la Sta. Imatge romanqué fora de l'Ermita, oculta, no sabem on. L'any 1846 trobem a l'Ermita, segons les esmentades llistes de Compliment, Josepa Figueres, vídua i Bartomeu Ferrer, fadrí i en 1847, Fra Ramon Romeu i Bartomeu Ferrer.

Setzè: Hem de posar aquí com a ermitans, fra Ramon Romeu i Bartomeu Ferrer. El primer, era un frare llec de l'exclaustració, que es recollí a l'Ermita. Anava, ja vellet, a captar pel poble i la rogalia acompanyat per l'altre, més jove. Els deien germanets. Els vells del poble, encara se'n recorden. En els llibres sacramentals no hi ha les partides de defunció, ni de l'un ni de l'altre. Potser retornaren al Convent. No se sap a quina Orde religiosa pertanyien.

Dissetè: Pere Colomé, de Vallmoll, fou ermità fins l'any 1869. D'ofici teixidor, aleshores, posà una fàbrica de telers, a la Carretera, on hi hagué, després, la farmàcia. Els seus pares eren de Vilanova. Morí a Barcelona.

Divuitè: Salvador Pinyol, de cà'l Cuc. La seva

muller, a qui deien *Maneta*, era una santa dona. Era teixidor. Fou molts anys ermità.

Dinovè: Pau Torrents i Gavaldà, també teixidor, elegit el 8 de març de 1908 en cessar l'anterior. Exercí el càrrec més de 25 anys. Traspassà en l'asil de les Germanetes dels Pobres, de Valls.

Vintè: Ramon Cosidor i Torrents. Cessà en abril de 1933, per defunció de la seva muller.

Vint-i-unè: Josep Rocamora i Vidal, ho fou un any just. Morí el 2 d'abril de 1934.

Vint-i-dosè: Pau Montserrat i Pinyol, de 25 anys, pagès, casat. Fou elegit i confirmat en el càrrec pel M. I. Sr. Vicari general, el tres de maig de 1934.

VIII

FUNDACIONS. DEIXES I OFRENES AL ROSER. INVENTARIS. LES CORONES.

El Runt. M. Magi Anglès; Fvre., natural de Valls, beneficiat de Vallmoll, en el Codicil que feu, el 14 de febrer de 1777, deix 9 lliures per renda a la Comunitat de Vallmoll, per tal que cada primer diumenge de mes, i si no es pot el segon, el tercer, o bé el quart, es faci per la vila processó, cantant el Rosari; una Missa cantada, a l'Ermida del Roser, a l'altar de Sant Magí, i 11 Misses resades, en aquesta forma: Pel Rosari cantat senyala 2 sous i mig pel Rector i dos sous per cadascun dels beneficiats residents. «Importarà el Rosari 3 lliures, 18 sous quiscun any. Unes completes en lo Roser de la present vila, la vigília de S. Magí y lo endemà una Missa cantada en la Ermida, en lo altar de S. Magí, la qual se ha de comensar mitja hora abans de eixir el sol, per lo que assenyalo per caritat 19 sous y sis diners y de les 4 lliures 2 sous y 6 dinés queden, 11 misses resades en los dies de festa, a les onze hores, en los mesos que no ni ha de fundades, per repòs de la mia ànima. El Capital del censal són 300 lliures que s'encarreguen en una propietat de Joan y Magí Folch de Valls, pagesos, hereus del dit Rent M Magí Anglès. Aquesta propietat és una horta (amb masia) de 3 jornals, al terme de Espina-

vesa, que afronta ab terres de M Anton Morató, ab lo rec del Cobiscol, ab la Sra Manuela Monguió de Valls y a tramuntana ab la carretera de Tarragona».

Accepten Sebastià Cabré, Ecònom. Pau Vallverdú, Pvre. i Francesc Masó, Pvre. Beneficiat. Notari Josep Ortega Comes, de Valls.

Com a record queda només la festa de Sant Magí, amb Missa cantada a les 10. No existeix, però, cap renda, ni censal.

Causa Pia del Rvnt. M. Joan Cosidor, Pvre., Ecònom i Beneficiat de Vallmoll. Montis pietatis pels fills i habitants de Vallmoll, any 1672. En el seu testament, fet davant el discret Miquel Calbet, notari de Valls «de bens propis, dels dinés me deu la Universitat, deixo 250 lliures, per comprar quarteres de blat bo, les quals vull siguin ensitjades, y aquelles per los Administradors per mi baix nomenats se deixen a personas pobres de la vila, en lo temps de sembrar, ab promesa de pagar a la collita vinent, ab un escreix que lícitament se podrà posar, pera poder deixar mes blat en endavant y quan arribi a poderse comprar 150 quarteres, el rèdit se repartirà, una part pera amunt de capital, una pera la obra de la Esglesia, y pera N.^a Sra. del Roser una tercera part del redit de les 150 quarteres. Se darà una quartera, cad'any al Ermità». «Administradors l'hereu de casa meva que es y per temps serà y el beneficiat mes antich de la Comunitat de Valls». Durà aquesta Causa Pia 104 anys.

MISSES SABATINES.—D. Rafael de Llupià, de la família del Senyor de Vallmoll D. Bernat de Boxadós,

fundà 12 Misses Sabatines, a 6 d'octubre de 1616, en el seu últim testament atorgat en poder de D. Joan Pujol, notari de Valls. Se'n deia una cada segon dissabte de mes. Per al seu compliment crearen un censal.

MISSES SABATINES I D'AURORA.—El M. I. D. Joan Fagia, Canonge, tantes voltes esmentat, en el seu últim testament atorgat a 14 de Juliol de 1680 en poder del Notari D. Gaspar de Casals (diu Targa, creiem, però, que és una abreviatura i vol dir Tarragona) crea un censal per a celebrar unes Misses matinals sabatines i unes Misses matinals o d'aurora els diumenges, al Roser, exceptuant els primers diumenges de mes. A 6 d'octubre de 1842 trobem que encara es celebraven, però, reduïdes a sis Misses, puix hi ha una instància del Rector M. Maties Sunyer demanant que «trobantse sol de sacerdot a la parroquia, per defunció dels beneficiats d'ací, no pot complir la fundació de sis misses matinals que en dia de precepte han de celebrarse a l'Ermita del Roser. A 6 d'agost de 1846, estan ja proveïts els beneficis, es tornava a complir aquesta fundació.

FUNDACIÓ DE MISSES PER D. JOAN PAU COSIDOR, NOTARI DE VALLS.—Era el del mas Cosidor, conegut encara per la masia del Notari. A 8 de setembre de 1730 féu acta en poder d'Andreu Maymó, notari de Valls, fundant 14 Misses baixes al Roser, per repòs d'ell i dels seus. Fa de precari una casa que els hereus tenen al carrer de *S. Domingo*, de Valls, al costat de l'Encomanda de St. Antoni Abat. Per l'acta de concòrdia entre Francesca Cosidor, vídua de Ramon Cosidor, notari, i Pere Joan Cosidor llur fill, passama-

ner, i la Comunitat de Preveres de Vallmoll, feta en poder del Notari Ignaci Casas, de Valls, a 10 de gener de 1749, foren reduïdes a 8 Misses. Dues eren a la caritat de 8 sous i les restants a 7 sous i sobraven 2 sous. Celebradores al Roser de Vallmoll els dies de St. Joan i St. Pere Apòstol, 24 i 29 de juny i les restants els diumenges, començant el tercer diumenge de maig. La renda era de 3 lliures 6 sous i el capital 66 lliures. Aquest censal, ara, no es paga.

DEIXA DE 100 MISSES a Verge Maria del Roser que féu l'any 1672 el Dr. Gaspar Ferrán, Pvre., Rector de Vallmoll, natural de la present vila.

MISSES SABATINES.—Bernat Coll, calceter, de Vallmoll, deix a 7 de Juny de 1619, perpètuament, una Missa cada dissabte a l'Ermida del Roser.

DEIXA DE D.ª MARIA ROSA COSIDOR I DOMINGO.—A 10 d'abril de 1918 deixà, en testament, una quantitat de més de 1.500 ptes. per a les obres de restauració de l'Ermida.

OFRENA DEL R. M. LLUÍS MAGRANER Pvre., natural de Valls, catedràtic de l'Institut Provincial de Tarragona, d'un joc de candelers i Sant Crist de metall, per a la credença, casulles i albes en bon estat, l'any 1927.

L'any 1703, Mariana Alberich, per prometença, ofrena a la Mare de Déu del Roser, un anell gros, d'or, molt bo, amb pedra, i sis raigs de perles i una pedra vermella.

I Esperança Teixidora unes anelletes d'or, un poc esmaltades.

A 19 de març de 1620, Joan Serra, Rector, Pere Andreu, Pere Ballester, Pasqual Ferran, administradors del bací de la V. Maria del Roser, confessen «tenir rebuts de la honorable Joana Cosidora Vda. relictada del quondam Joan Cosidor, sabater 50 lliures 10 sous per la llució d'un censal y pensió 50 sous que feien a dit bací quiscun any el dia de S. March».

El 19 de gener de 1640, el Rvnt. Pere Ferran Pvre. funda unes completes cantades la vigília de St. Josep a l'Ermida del Roser.

El Sr. Ramir Hortet, regalà per les obres de la restauració de l'Ermida, l'any 1925, 250 pessetes.

Són innumbrables les joies que en tot temps els devots han ofrenat a la Verge del Roser que, periòdicament, han estat venudes per a les obres de l'Ermida i per a comprar robes per al Culte. Des de que es començà l'Ermida trobem, en gairebé tots els testaments, fins ja ben entrada la passada centúria, deixes, Misses, aniversaris a l'Ermida del Roser, que no acabariem mai de ressenyar. També, de molt antic, solien les parteres sortir a Missa a l'Ermida. S'hi celebren molts casaments.

INVENTARIS.—El primer que trobem és de l'any 1673. Entre altres coses, i sense les robes, trobem una espasa i un gaiato. En altres Inventaris hi figura el bordó de pelegrí, que portava l'Ermità quan anava a captar pels pobles. Suposem que en una planxa de coure hi havia gravada la Imatge de la Mare de Déu del Roser, per a besar la gent que li feien caritat. Així n'hem

vist en altres Ermites. Hi menciona quatre quadres: St. Josep, Sta. Caterina, St. Nom de Jesús i St. Antoni de Pàdua i a més un *St. Domingo de bulto*.

Inventari de 1654: «Un rosari de grans de cristall y los parenostres de alchimiaque.—Un peix d'or ab dos pedres y una perla ab una cadaneta petita d'or, una pedra verda y altra vermella ab un tafetà encarnat, juntament ab tres anells d'or ab la creu de S. Joan.—Una bacina de llautó ab una figura de N.^a Sra. ab son rosari de cristall y una coroneta de plata».

Inventari de 1775: «Tres parells de arrecades, unes antigues, altres que donà Maria Cosidor y altres Theresa Calbet.—2 creus d'or ab pedres violades la una donà Francescha Carbonell i Ballester, la altre Margarida Caselles y Vallvé.—Unes analletes d'or que donà Francesca Gavaldà y Cistaré.—Un anell de 9 pedres violades que donà Maria Boronat y Pinyol.—Un anell y uns botons de plata.—Set bellugons de plata ab sa cadena y un de petit, sense cadena».

Inventari de 1852: «Unes arrecades de llacpins, ab bellugons; altres arrecades ab pedres vermelles, altres ab pedres verdes, ab la creu que portaven al coll, altres arrecades ab pedres, dos botons y ametlla ab pedres vermelles ab quatre duros de plata de dos botons varen demanà vendre a la Francisca de Valls (a) la Santa».

Inventari de 1808: «7 parells de arrecades, una creueta y un anell tot d'or ab ses pedres».

En 1664: Joan Castanyer, procurador, s'encarrega de «un anell d'or ab una pedra blanca».

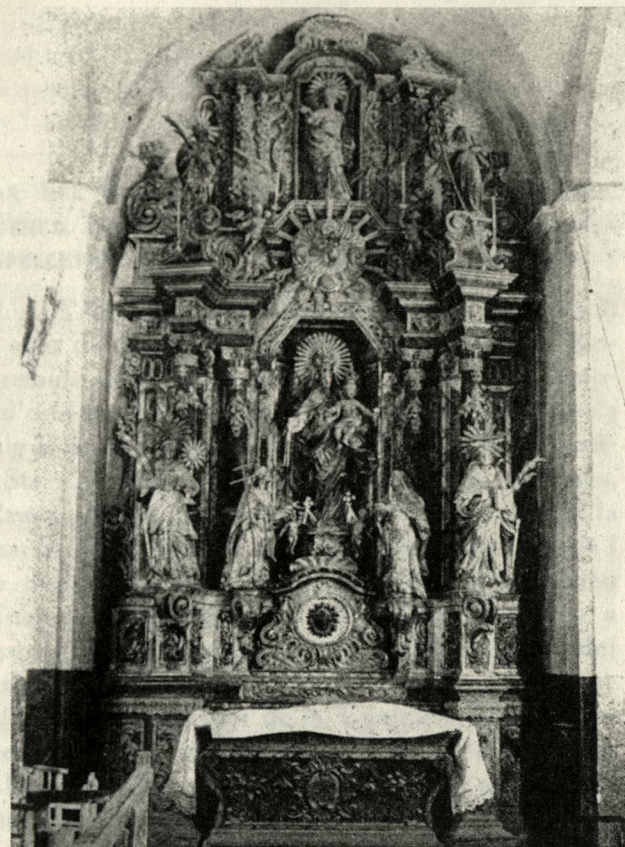
En 1669: Els procuradors s'encarreguen de dos anells d'or. I en 1713, Caterina Verdú Gavaldà deix en

llegat a la Verge del Roser: «Unes analletes d'or ab una pedra petita».

Actualment la Mare de Déu té un bon conjunt de joies. Cal remarcar especialment quatre parells d'arrecades d'or, sis rosaris antics, amb medalló de plata i esmalts, dos rosaris encadenats d'or, una cadaneta d'or molt ben llavorada, un medalló de plata amb esmalts i cadena de plata.

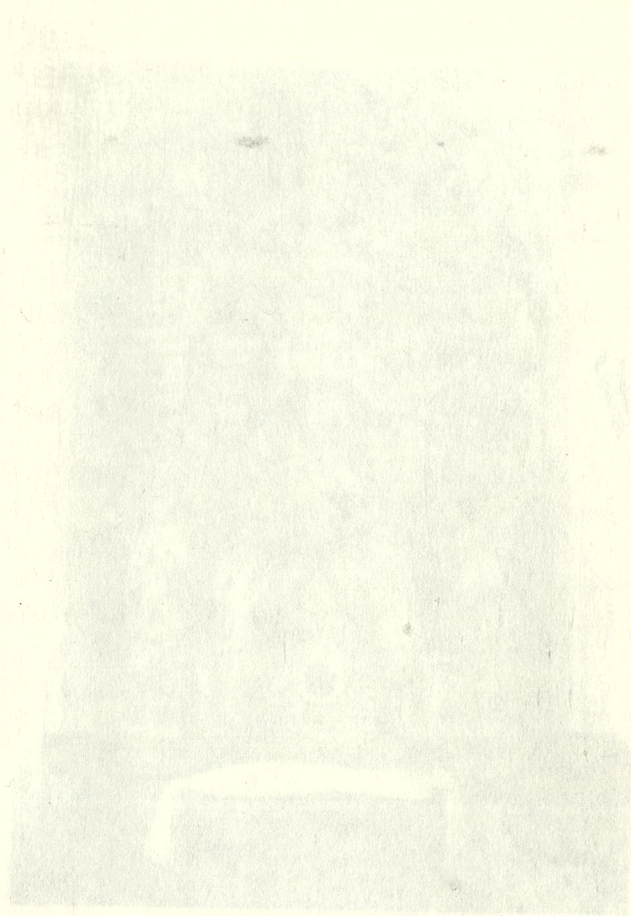
LES CORONES.—Té la Sta. Imatge del Roser unes precioses corones de plata, que daten de l'any 1724. Són d'estil plateresc, amb raigs flamígers, i tretze estrelles amb pedres vermelles; fan de pes una lliura i mitja. «Foren obrades per l'argenter Sr. Jacint Rovira, en Valls populat de present», diu el llibre segon de la Confraria. Costaren 11 lliures per mans i donaren a l'argenter or i unes anelletes d'or i es vengueren joies per valor de 20 lliures, 10 sous i d'altres anelletes venudes, se'n tragué 2 lliures, 10 sous. Les dues corones pugen 32 lliures i mitja.

l'altare del Roser de l'Església Parroquial
 és una obra de gran importància artística
 que representa la Mare de Déu amb el Nen Jesús
 i els sants patrons de la parròquia.
 L'obra està situada a l'interior de l'església
 i és una de les obres més importants de l'edifici.
 La seva realització va ser encarregada pel
 rector de l'època i va ser realitzada pel
 mestre d'obres Antoni Palau.
 L'obra està situada a l'interior de l'església
 i és una de les obres més importants de l'edifici.
 La seva realització va ser encarregada pel
 rector de l'època i va ser realitzada pel
 mestre d'obres Antoni Palau.

Altar del Roser de l'Església Parroquial

L'altare del Roser de l'Església Parroquial
 és una obra de gran importància artística
 que representa la Mare de Déu amb el Nen Jesús
 i els sants patrons de la parròquia.
 L'obra està situada a l'interior de l'església
 i és una de les obres més importants de l'edifici.
 La seva realització va ser encarregada pel
 rector de l'època i va ser realitzada pel
 mestre d'obres Antoni Palau.

IX

ALTAR DEL ROSER DE LA PARRÒQUIA. TABERNACLE. BANDERES. PENDONS. ELS MISTERIS. LA CAMPANA. LA CAPELLETA DE LES VOLTES DEL ROSER. EL TRON.

L'ALTAR DEL ROSER.—A l'església vella no hi havia altar del Roser. En construir-se la nova, hom bastí un retaule sota l'advocació del St. Rosari. Es suntuós, d'estil barroc, molt ben decorat. A la fornícula del mig hi ha la Verge del Roser; als peus, St. Domènec i Sta. Caterina; al mateix pla, entre les columnes, St. Ramon Nonat i St. Pere Màrtir. Al cim, damunt la cornisa, St. Pere Apòstol al mig, i dues santes, banda i banda, que no es poden precisar, però que semblen Sta. Tecla i Sta. Gertrudis. Es de l'any 1777; es feu a despeses de Pere Ballester, així es llegeix al frontal del mateix altar: *Ope Petri Ballester*. Aquest Pere Ballester era, aleshores, procurador de la Confraria, i fou un home meritíssim, el principal propulsor de la construcció de la Nova Església Parroquial i de l'altar major, portant tota l'administració mentre duraren les obres i aportant cabals importantíssims. Té sepultura davant d'aquest altar. Pròu s'ho mereixia.

Qui feu aquest altar? Es de presumir que és obra de l'escultor tarragoní Antoni Pallàs, qui feu l'altar major, el de St. Miquel i del St. Nom de Jesús, d'aque-

lla mateixa època. En el llibre de la Confraria no se'n parla, es comprèn, sent a despeses d'un particular. Aquell mateix any, però, diu: «Al Sr. Anton Pallás, escultor per compondre la Mare de Deu del tabernacle 8 lliures». També aquell mateix any feu feina per l'Ermita. Això confirma que fou l'autor del retaule. No es comprèn que sent a la vila l'autor de tants retaules notabilíssims, ell estés ocupat en minúcies i a un altre l'encarreguessin d'aquest altar. Tot i no sent gaire entesos, ens sembla que la factura d'aqueix altar, en comparança amb els demés que ací feu, s'adiu a l'estil de dit escultor.

EL TABERNACLE.—Es obra molt notable degut al cisell del renomnat escultor de Valls, En Lluís Bonifaci. Té la data de 9 de març de 1755. Costà 56 lliures. En el llibre de la Confraria hi ha el rebut escrit de mà i firmat del propi Bonifaci. Fer el tabernacle, la Imatge, els quatre angels, pintar-ho i dorar-ho tot, costà 140 lliures, 6 sous.

LES BANDERES.—En els comptes de l'any 1760, a 6 d'abril, trobem 61 lliures, per 13 canes de domàs, a 47 rals la cana, per a fer la bandera. Hi ha, també, per l'asta i els cordons. En 1861, trobem nova bandera, que deu ser l'actual. Diu: «Al sastre per fer la bandera 32 rals».

PENDONS.—El primer pendó està consignat l'any 1784, que costà 26 lliures. Més avant es destinen quantitats per a adobs del pendó.

En 1851 hi ha un nou pendó que regalà a la Con-

fraria el fill il·lustre d'aquesta vila el Dr. D. Andreu Marimon, Pvre., Prior de St. Pere de Reus, aleshores, i, després, Canonge de la Seu Tarragonina.

Un tercer pendó, fa pocs anys, regalà el Sr. D. Josep Farreny, natural de Vallmoll, resident a Tarragona, per una prometença. Tots tres pendons, encara es conserven.

ELS CALZES.—L'Arquebisbe, D. Joan Lario, el promotor de l'obra de la Nova Església Parroquial d'ací, donà permís per a vendre les joies de l'Ermita, expressades en l'inventari, per tal de fer un calze, de consentiment dels Srs. Regidors. Fou encarregat al Sr. Josep Arandes, argenter de Reus, i foren de valor 33 lliures, 2 sous. L'Ermita, encara, no en tenia de propi.

Com hem consignat, suara, al parlar del Retaule major de l'Ermita, hem dit que el pintor En Jaume Bas, content, de que li haguessin pagat el preu de pintar-lo tot d'una vegada, regalà 20 lliures per a fer un calze i comprar un missal romà per la capella del Roser. Els jurats acceptaren les 20 lliures i prometeren comprar el missal i dit calze dels primers diners que es facin en l'Ermita. Els jurats no compliren, no sabem per quines dificultats, ja que veiem que aquest diu que fou el primer calze.

En 1828, diu el llibre de la Confraria: «De la venda de varies arrecades, junt ab lo calcer vell 58 lliures 2 dinés 6 sous, que se han esmersat en un calcer nou». Aquest calze nou és l'actual, que així mateix és fet a Reus.

ELS MISTERIS.—A primer de gener de 1672, en el llibre primer de la Confraria, llegim: «Lo Capítol congregat a fi y efecte de pintar los misteris de N.^a Sra. del Roser y una nostra Sra. xiqueta per la bandereta (ha determinat se vengués un anell de or y una mortalla gran y altra xique i fe fer pintar los dits misteris». D'aquests misteris no se'n guarda ni record. No sabem si serien a modo de pendonets on hi hagués pintats els misteris del St. Rosari, com n'hem vist en altres parròquies. Es el més probable.

LA CAMPANA DEL ROSER.—Al començament de la segona guerra carlina, la pujaren al Castell els voluntaris per a fer senyal quan s'acostés alguna partida de reialistes. Fent xirinola els voluntaris que estaven fortificats al Castell, amb un cop de pedra la trencaren. L'actual és fosa a Reus a casa Palmerola.

LA CAPELLETA DE LES VOLTES DEL ROSER.—En l'esplet de la devoció mariana, a Vallmoll, ultra la Capelleta sots la invocació a la Mare de Déu de Montserrat, en trobem una altra a la Mare de Déu del Roser. Es sota les Voltes dites del Roser, que són al carreró que surt a mig carrer de Baix, avui de l'Angel. Antigament en digueren «El Porxo». En 1566, les «Voltes d'en Sureda», i després ja les «Voltes del Roser». El segle divuitè, s'establí la costum que, els enteros, quan passaven davant les Capelletes que hi ha pels carrers de la vila, cantaven la Salve Regina, o bé Hores de creu, absoltes i lletanies. Trobem, aleshores, també, anomenada, ben sovint, la Capelleta del Roser. No en sabem exactament l'origen, però, suposem que

és de mitjans del segle dissetè. La gent de la barriada en tenen cura i li fan llum i és, de totes les capelletes, la més ben acomboiada.

EL TRON DE LA MARE DE DÉU DEL ROSER.—Una devota de la Mare de Déu del Roser que vol ocultar el seu nom i a la persona de la qual corresponen les inicials de J. C. i M., vídua de D. S. i V., natural i veïna de Vallmoll, en compliment d'una promesa oferí al Rvnt. Sr. Rector, a últims de l'any passat, unes 1.700 ptes. per a fer una millora a l'Ermita i per ser una cosa molt convenient concertaren de que es fes un tron per a la Sta. Imatge. Aquesta peanya o tron està ja a punt d'esllestir-se i resulta bellíssima; per a estalviar-nos de fer-ne la descripció caldrà només copiar la Capitulació que feren el Sr. Rector i l'escultor referent a aquesta obra. No més volem consignar que la talla, no és pas boixit i aplicat després com una afegidura, sinó tot rebaixat del gruix de les mateixes peces de fusta, i l'or de 18 quilats.

«Capitulació o contracte concertat i firmat entre parts del Rvnt. Dr. Ramon Pinyes Morlà, Pvre., Rector de Vallmoll i del mestre escultor En Pau Figueres, natural de la Canonja, domiciliat a Reus, sobre fer un tron o dosser tallat en fusta per al Cambril de l'Ermita de N.^a Sra. del Roser de la vila de Vallmoll, amb els pactes següents:

Primer: El Dr. D. Ramon Pinyes, Pvre. i En Pau Figueres, es convenen en fer un tron o dosser tallat en fusta, pintat i daurat, per preu de dues mil pessetes.

Segon: El tron ha de ser a manera de retaule i ha de constar de tres cossos, de fusta esculpurada, estil

renaixement (segons dibuix i plànol ja vistos i admesos). El cos central tindrà un respaller rematat en dues volutes obertes, amb uns serafins al mig, i al peu un frontal ovalat, amb tres roses, formant peanya per a estar-hi la Imatge del Roser. A la part del darrera d'aquest respaller, l'escultor hi ha de fer un símbol de la Mare de Déu o l'anagrama de Maria.

Els dos cossos laterals seran de volum suficient per a que en ses bases i junt amb la peanya, pugui el tron aguantar-se dret. Aquests dos cossos laterals, completament iguals i esculturats de davant i de darrera, seran a manera d'un ramatge contingut de part de dalt i amb espigues acampanades que s'eixemplen en devallant.

Tercer: Aquest tron ha d'assentar-se damunt d'una tarima de fusta d'alsària d'uns deu centímetres al menys.

Quart: *La decoració.*—El tron ha de ser pintat i brunyit a manera de jaspi brillant i daurades les parts corresponents, esmersant-hi més or a la part davantera que a la part posterior. L'or ha de ser fi i s'hi hauran de gastar unes 350 a 400 ptes. en la compra. Al final de l'obra l'escultor no solament haurà de presentar el rebut del cost total, sinó també la factura de l'or esmersat, lliurada per la casa venedora.

Cinquè: Les pagues de la feina es faran així: 500, dic cinc centes pessetes al començar l'obra. 750, dic set centes cinquanta pessetes a l'acabar la talla, per a comprar l'or i ajuda de costes, i les 750, dic set centes cinquanta pessetes restants, a compliment de tot el preu, al fer l'escultor l'entrega i després de col·locat el tron al lloc del seu destí.

Sisè: L'obra ha de quedar llesta per tot el mes de Juliol, de l'any de la data, i col·locada al Cambril de l'Ermita de N.^a Dona del Roser de Vallmoll la primera setmana d'agost prop-vinent. L'emalatge i col·locar-la serà a càrrec de l'escultor, el transport, però, a càrrec del Dr. Ramon Pinyes, Pvre. Si l'escultor, En Pau Figueres, no ha entregat l'obra en l'expressada data se li descomptarà, com a penyorament, 50 ptes. per cada 15 dies que ho demori, a no ser que fos per causa de força major.

Setè: El Rvnt. Sr. Rector susdit, que avui és o el que per aquell temps sigui a Vallmoll, es reserva, abans de fer la última paga de l'obra, el dret de fer-la revisar per persones enteses en l'ofici i si hi hagués engany en la feina o en els materials emprats, descomptar a l'escultor el que calgués.

Fou fet el present contracte a la ciutat de Reus a deu dies del mes de gener de l'any mil noucents trenta cinc, en presència de les parts contractants i dels testimonis sota-escrits.

Ramon Pinyes, Pvre.—Pau Figueres—Martorell—Josep Garravè, Pvre.—Joan Gispert—Rubricats.

X

FESTES. DEVOCIONS. INDULGÈNCIES. GRÀCIES OBTINGUES PER LA MITJANCERIA DE LA VERGE DEL ROSER.

Abans, arran de la fundació de l'Ermite, segons esmenta la susdita Consueta antiga: «El dilluns de Pasqua | a set ores | toquen doble a missa y ab professó solemne van a la Verge maria del roser cantant imnes y noy ha diaques y fem lo offici del cant corrent y ay oferta y sermó y allí lo predicador de la Quaresma se despedeix del poble y ab professó tornem a la Iglesia». Aquesta festa era en recordança d'haver-se inaugurat en aquella diada l'Ermite, com ja hem referit.

El dia de St. Joan Evangelista, 27 de desembre, «Se fá profesó solemne a la Iglesia de la verge maria del roser y abans de anar, si ha comodat de prevere | mentre la gent se aplega, diu missa baixa y toquen a llevar Deu, y partex la profesó cantant ymnes y allá (al roser) se canta la missa parroquial | noy ha diaques y la oferta es del rector y fet lo offici tornen en profesó tocant les campanes ab lo compas y a la missa, doble, so es totes les campanes avantades». L'any 1601 aquesta festa fou traslladada al primer diumenge d'octubre.

Per Capítol de la Confraria, tingut el 10 d'abril de 1658, es determinà que la festa del Roser es fes el dia

dels Apòstols St. Felip i St. Jaume, que s'escau el primer de maig.

L'any 1669 ja es celebrava la festa del Roser d'octubre, amb sermó. Aquesta festa, ara, ha passat a ser la principal que es celebra a l'Ermita.

Ja de bon començament, per les dites festes, es llogaven músics. Alguns anys diu juglars, devien ser els grallers. Hi havia tronades, doncs, molts anys, hi ha quantitats esmerçades en comprar pòlvora.

LES PREGARIES.—Quan es feien pregàries, diu la Consueta, (any 1590): «*Si el Senyor nos vol castigar ab alguna secada. Primer s'han d'oferir les set misses als set goigs de la Mare de Deu | Encarnació | Nativitat | Epifania | resurrecció | assensió | pentecostes y la assumptió de la Verge Maria | Cada dia a punta de sol, tancats els portals de la vila. Acabades les set misses, lo darrer dia solen fer professó a la verge maria del roser de la present esglesia, cantant allí lo derrer goig de la assumptió y si algunes devotions y poran aplicar per mes moure la gent a devotió y lo Senyor a misericordia*».

Per les Lletanies de l'Ascensió del Senyor, el primer dia, ja aleshores es feia la processó a l'Ermita.

Es desprèn de la susdita Consueta que devien vindre en processó alguns pobles veïns, puix diu: «*Si professons de Valls o de nulles o de vila-longa o de altres parts vinrán a fer estació dins la nostra esglesia principal de Vallmoll deuenlos exir aresebir ab creu alta y professó fins al portal ont an de entrar... I si no an de fer estació sols han de exir aresebir y si van les professons a la sglesia de la verge maria del roser, de altres*

llocs nols aven de eixir aresebir ab profesó, sinó en quant los volran afevorir en cantar lo offici y altres servicis dins la Capella».

EL VIA-CRUCIS.—Per un acord del Capítol, les processons del Via-Crucis havien de començar a l'Església del Roser i acabar a l'Església Parroquial. No durà gaire temps aquesta costum, i, en testimoni, podem retreure la capelleta del marge del camí, davant l'Ermita on es clavaven les tres creus del Calvari; tant les creus, que són de ferro (se'n conserven dues) com la capelleta són d'estil gòtic, de començament del segle dissetè. Avui encara el Via-Crucis del Diumenge de Rams i Divendres Sant s'acaba a l'Ermita i la processó, de retorn a l'Església Parroquial, resa el Rosari.

LA PROCESSÓ DEL DIJOURS SANT.—La processó del Dijours Sant, el vespre, passa per l'Ermita. El Rector M. Hortet començà, en virtut, diu ell, d'un vot del poble, a fer-hi passar la processó del dia de Corpus, però aquest vot fou cosa seva, sense cap formalitat acostumada, ni cap intervenció del poble ni de les autoritats, així és que, ell fora, ha caigut ja en desús.

FESTA DE SANT DOMENEC DE GUSMAN.—En la Consueta de 1879 diu: «*Hi ha Completes cantades, la vigília a l'Ermita, goigs i benedicció de l'aigua de la font, nomenada de St. Domingo. Es fa la benedicció en el portal de l'Ermita*».

«El dia 4 d'agost, si hi ha fondos, o be ho paga algun devot, se canta en dit Santuari ofici solemne o sinó

Missa resada». Desapareguda la font, enrubínada per un aiguat, es beneeix el pou, el mateix dia de la festa. La gent van a buscar-ne per a beure.

L'ermità arplegava els passols o caps de les peses teixides i en feia unes trenetes, de diferents colors, i, en tal dia, les repartia per les cases, i les dones li feien caritat. Aquestes trenes les posaven al bras de les criatures i en deien mides.

FESTA DE SANT MAGÍ.—El dia 19 d'agost es fa a l'Ermita la festa de St. Magí, que és ocasió d'allargar més del que caldria la Festa Major del 15 d'agost. Creiem que aquesta festa s'introduí per la fundació de M. Magí Anglès de l'any 1777, susdita. Anys enrera es feia gran festa i si bé hi prenia part tot el poble, però, l'organitzaven la gent del barri de St. Magí. La vigília es cantaven Completes i l'endemà Ofici, i es llogaven gralles i hi havia castells, per les dues colles de Valls. Un any es muntà el tres de nou. Les autoritats de la vila i els joves del barri, tant per les Completes, com per l'Ofici, anaven amb les gralles a cercar el Sr. Rector a l'Abadia i l'acompanyaven a l'Ermita i després, de retorn, a casa seva. No sabem quan va començar a celebrar-se. La Capelleta del Barri porta data de 1801. En la Consueta antiga no se'n parla. Avui ha quedat reduïda la festa a una Missa, alguns anys cantada, i el rosari a la tarda.

En el retaule major de l'Ermita, a la part de l'Epístola, hi ha pintat St. Roc. Trobem que l'any 1698, el 15 de maig, es deia Missa a St. Roc. Era a compte de la Confraria i seguí fent-se així molts anys. Després la tornem a trobar l'any 1701. L'any 1720 hi hagué una

pesta i els jurats de la vila pagaren per la Missa, el dia 16 d'agost, 14 sous, 6 diners.

El dia 18 de Juliol, festa de Santa Marina, de temps immemorial, es celebra una Missa a l'Ermita.

En el primer retauló, a mà esquerra de l'altar, hi ha pintada la imatge de Santa Marina.

QUARESMA A L'ERMITA.—En una nota posada al començ del llibre d'òbits diu que l'any 1772, per no tenir Església, (era quan enderrocaren la vella i feien la nova) es predicà la Quaresma a l'Ermita. Es probable que aquella temporada serví d'Església Parroquial, per a tots els ministeris espirituals.

NOVENA.—L'any 1830, entre les despeses a càrrec de la Confraria, diu: «per la novena del Roser y assistència del beneficiat 1 lliura 16 sous». I l'any 1832, diu: «al sacerdot que digué un novenari 18 sous». No es pot deduir si era una costum que durà anys o bé una cosa circumstancial. Ara, com a preparació per la festa del Roser d'octubre, que es celebra el tercer diumenge, perquè la gent estan més deslleguts de la feina del veremar, es fa una novena amb Missa resada al matí i Rosari i funció del mes d'octubre, a la tarda, i el dia de la festa es solemnitza amb Missa de Comunió general, Ofici i sermó, i, a la tarda, Rosari cantat i explicació de Misteris.

EL ROSARI A L'ERMITA EL DIA DE FESTA.—Tot l'estiu, després que s'ha fet la funció a l'Església Parroquial tots els dies de festa, van els sacerdots a l'Ermita a dir el St. Rosari i hi assisteixen bon

nombre de fidels. Aqueixa costum es veu que és molt antiga. En 1832, el Rector M. Josep Anguera, per a fomentar-la, sol·licità del Sr. Arquebisbe indulgències per als que després d'assistir al Catecisme i funció de l'Església anessin a l'Ermida a resar el St. Rosari. El Sr. Arquebisbe concedí 80 dies d'indulgència.

Sempre que es canta el Rosari de l'Aurora pels carrers, la processó passa per l'Ermida, i, en ser-hi, es detura i canta la Salve Regina.

El mateix Rector M. Anguera, en l'esmentada sol·licitud, diu, que a Vallmoll feia poc temps que s'havia establert la devoció del Rosari de l'Aurora, i demanà, també, indulgències. El Sr. Arquebisbe concedí 80 dies d'indulgència als que hi assistissin.

MÉS INDULGÈNCIES. — Fra Manuel Espinosa, Arquebisbe de Tarragona, a primers de febrer de 1672, visitant l'Ermida, segons es pot veure en el llibre de visites pastorals, concedí 80 dies d'indulgència a tots el que diran una Ave Maria davant la Sta. Imatge de N.^a Sra. del Roser, diu: «per tal de moure y excitar la devoció dels fidels cristians a major devoció y freqüència de dita Capella».

GRACIES OBTINGUDES.—*Ruïna de l'Abadia.*— El Rector Dr. Guillem Baldrich, en el protocol notarial seu posa la següent interessant nota: «Memòria sia com lo any 1595 a 28 de Octubre, dia dels Apostols San Simó y San Judes, entre nou y deu hores de la nit, essent Rector lo Doctor Guillem Baldrich y Jurats Macià Rocamora, Damià Esteve y Mateu Andreu, súbita y repentament caigué cerca de la meitat de la casa de la

Badia so es les parets foranes, teulada y sostres de quatre cambres y saller y fou servit Deu nostre senyor y la Verge Maria del Roser que ningú rebés dany no obstant que Joan Andreu escolá (*era el sacristà*) natural de la Selva y Pere Arbonés fadrí, de Vallmoll estaven dins lo llit, en una de les cambres que caigué. Lo escolá fou a temps eixir en la sala y lo fadrí essent li caigut sobre on dormia un sostre y la teulada, y devall dos sostres, se trobá baix en lo seller, en lo llit sens haver rebut ningun dany. Testimonis Pau Beliart y Damià Arbonés».

Aquest fet providencial fou atribuït a la protecció de la Verge Santíssima i s'escaigué tot just dins el mes d'octubre. Era de pocs anys que havien edificat l'Ermida i sovintejaven les ofrenes i les deixes a la Santa Madona del Roser, era natural que en aquells moments de perill haguessin implorat socors de la seva excelsa Patrona i la Verge, amatent, els deslliurà.

—L'any 1759 Teresa Tarrés i Calbet, muller de Josep Terrés, donà graciosament a la Verge Maria del Roser unes arrecades d'or amb set pedres violades cada arrecada, volent que sien per dita Imatge perpètuament, per haver lliurat al seu marit d'una greu enfermetat. Firma Ferrer Rector. Llibre 2.^{on} de la Confraria.

EL CÓLERA DE L'ANY 1885. — Aquella pesta fou general i feu destroces als poblets i a les ciutats. En guardem uns tristos records del dol que causà a Tarragona. Aquí, un que vingué de Tarragona, morí el mateix dia i es propagà ràpidament i en moriren quatre o cinc, tots del carrer de la Unió. La gent desolats da-

vant la temor del flagell que els amenaçava, acudiren al cel per mediació de la Verge del Roser. A les capelles dels barris, les famílies sortien al carrer, i hi deien el Rosari devotament. El dia de St. Sebastià tregueren la Sta. Imatge de la Verge del Roser i la portaren en processó a la Parròquia, tothom amb atxes. El qui ens ho contà diu que n'hi anaven tantes que al carrer del Mig el fum que feien entenebrí el sol. A la Parròquia feren una novena i ja no es morí ningú més i els malalts es curaren ràpidament. Al retornar-la a la seva Ermita, finida la novena, a l'hora de la processó s'ennuvolí sobtadament i caigué una pluja a bots i barrals, com si la Sta. Imatge volgués romandre més temps a l'Església, entre els seus fills, els vallmollencs. L'hi tingueren quatre dies més i aleshores en solemni processó, en mig de músiques i espetecs de trons i carretilles, joiosos i agraïts, la retornaren a l'Ermita. Hi havia tanta gent, que no cabent dins l'Església, emplenaven la plaça. La trona pel predicador la posaren a la porta de l'Ermita per tal de poder ser oït de tothom.

ELS VOLUNTARIS DE VALLMOLL A LA GUERRA DE L'AFRICA, 1859-60.— Set voluntaris marxaren d'ací amb el General Prim a aquella campanya gloriosa. La gent recorden a Joan Queraltó Fàbregues (a) Sereno, Pau Bové i Joan Gavaldà. Tots set retornaren sans a Vallmoll. Ho atribuïren a una especial gràcia de la Verge del Roser i li feren una festa lluidíssima. Aquells homes, ja vellets, quan ho contaven, els venien les llàgrimes als ulls.

A la campanya de l'any 1894, en que morí el Ge-

neral Margallo, n'hi anaren al menys 19 i tots retornaren, també, amb bona salut.

L'any 1909, del desastre del Barranc del Lobo, hi havia uns quants soldats de Vallmoll i tampoc no en morí cap.

L'any 1921, igualment. Conten que un soldat de Vallmoll anant junt amb la seva Companyia a abeurar els animals, els moros els feren una descarga i tots moriren menys ell. Fou casualitat? Fou cosa providencial? El Capità de la Companyia, al veure'l retornar sol, li pregunta si al seu poble tenien un sant en devoció i el soldat contestà que tenien una Ermita a la Mare de Déu del Roser i el Capità li digué: «ja li pots estar ben agraït».

L'any 1869, els revolucionaris de Valls, segons ens han contat moltes persones que mereixen crèdit, després de fer a Valls les malvestats que tothom sap, vingueren a Vallmoll per a cremar diferents fabriquetes, que eren el pa de moltes famílies i quan foren al pont, davant l'Ermita del Roser, canviaren d'intent sobtadament i sense cometre la malifeta, giraren gropes i retornaren a Valls. Tothom ho atribuï a un favor de la Verge del Roser.

Antònia Marijon Figuerola, fa més de 50 anys, el matí, anant a cercar aigua a la font que en diuen la «Font lluny», i que és al torrent passant per davant la Capelleta de les Voltes del Roser notà que no hi havia la petita Imatge de la Mare de Déu del Roser, que s'hi venera. Caminant vers la font, al cap de poc, trobà uns rosariets, més avant, la coroneta i després troços del vestit de la Santa Imatge. I quan fou a la font, davall aleshores hi havia un gorc, veié com la Imatge hi ne-

dava. La gent s'indignà pel fet, recolliren la Mare de Déu i la retornaren a la seva Capelleta. S'esbrinà que ho havien fet tres joves, principalment un de casa la Lladona. Aquesta família és desapareguda i diuen que fou molt dissortada.

Fa uns 40 anys al menys, que a la casa que en diuen l'Hostaler, al cap del poble, hi havia set o vuit homes esmorzant, i tocaren a llevar Déu, d'una Missa que deien al Roser, i un de la colla proferí la blasfèmia, digué: «no ho sentiú com vomita la Mare de Déu» i es burlà dels altres que es llevaren la gorra i resaven el Crec en un Déu. I heus-ací que sobtadament li agafà un fort dolor de ventre i començà a vomitar i estigué quatre dies que el creien mort. La gent ho atribuí a un càstic. No diem el nom del qui digué aquesta blasfèmia, perquè hi ha algú, viu encara, de la família, i si bé no hi tenen cap culpa, aquestes coses, sempre fan de mal sentir.

XI

PERSONES QUE MEREIXEN PARTICULAR ESMENT PELS SEUS SERVEIS EXTRAORDINARIS A FAVOR DE L'ERMITA.

EL VENERABLE JERONI VERDERA, Rector de Vallmoll, fundador com abans hem dit, del Santuari de la Verge Maria del Roser. En homenatge, farem, aquí, d'ell una abreujada biografia.

El Venerable Hieronim Verdera, era natural de Sta. Coloma de Queralt. No sabem l'any del seu naixement.⁽¹⁾ Era fill d'Egidi Verdera, mercader, i Francina muller seua. Aquests eren una família benestant i distingida. La Francina tenia en feu hereditari la Carllania de Turlanda, que afronta amb el terme de Les Piles, Rocafort i Conesa», segons llegim en un document de 22 d'abril de 1571.

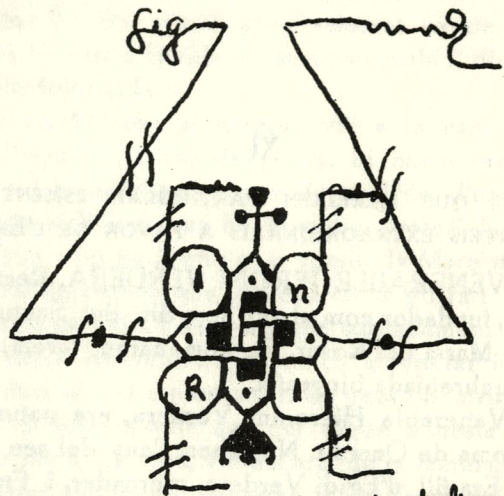
En 1532, essent clergue i simple tonsurat, comprà a Vallmoll un hort. L'ocasió de viure aquí és que el Rector de Vallmoll, d'aleshores, el venerable M. Antoni Camí, era també de Sta. Coloma de Queralt.

L'any 1535 el trobem ja de Vicari d'ací i regint la Notaria, en nom de l'esmentat Rector.

En un document de 15 de novembre de 1541, del nostre Arxiu Parroquial, llegim que era beneficiat del

(1) NOTA: A Sta. Coloma, els llibres de Baptisme no comencen fins l'any 1525, segons ens informa el Rector d'allí.

benefici de St. Nicolau, fundat en l'Església de Sant Joan, de Valls i administrador d'una Causa Pia de pon-

*Signatura notarial de Jeroni Verdura
Rector (senior)*

celles a maridar de la família del Venerable Pere Soler, Pvre., de la vila de Valls. Tenia a l'ensem un benifet a Sta. Coloma de Queralt, sots la invocació de la Santíssima Trinitat.

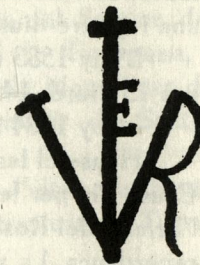
El dia 9 del mes d'agost de 1543, prengué solemnement possessió de la Rectoria de Vallmoll, amb les cerimònies acostumades, que eren, si fa o no fa, les mateixes que encara s'estilen. Cal remarcar que tenia ja el nomenament com a successor, des de l'any 1539, fet pel S. Pare Paulus III, dient-li «que el succeirà si per renuncia obit o partensa cessa el Rtor. Anton Camí».

A 18 de gener de 1560 fundà un benifet perpetu,

al titular de la Parròquia, la Verge Maria de cap d'altar o de l'Assumpció, i St. Jeroni, el seu patró, a l'altar major, de Vallmoll. Nomena patrons o presentadors d'aquest benifet a dos nebots seus i si dins el termini assenyalat pel dret canònic, no fan la presentació de persona idònia, passa el dret de patronat als jurats de Vallmoll. Com a Capital, en censals, entrega 84 lliures i a més dóna a la Comunitat de Preveres 40 lliures, perquè el beneficiat sigui admès a la participació de tot el fundat; hores, vespres, aniversaris i demés.

L'obtentor serà un parent seu si n'hi ha, o sinó un fill de Vallmoll. Li posa com a obligació que digui Missa tots els diumenges i festes manades i que celebri Missa del St. Nom de Jesús. Una condició, cal remarcar, assenyalada al benefici, que prova la previsió, cultura i l'interès que el Venerable Verdura tenia per Vallmoll. Diu «Si a l'Església de Vallmoll se fes orga, ell (el beneficiat) ha de ferla sonar les 4 festes anyals y a mes totes les festes que lo altar estarà parat» vol dir mudat de festa. «Si el beneficiat es absent o no es suficient, és dir abte, que els jurats busquin un mestre d'orgue y el paguin de les rendes del benefici».

Regalà pel benefici un calze d'argent sobredaurat i ornaments sagrats per a dir Missa, que es guardaven dintre la caixa, feta exprés, junt amb el llibre, on es portava l'administració de la *Causa Pia de ponce-lles a maridar*, per ell fundada, i que referirem tot seguit, i del benefici. Aquest llibre és avui a l'Arxiu Diocesà; a la portada hi ha aquest ana-

Anagrama

grama del Venerable Verdera. Al peu hi escrigué un anatema als defraudadors d'aquestes coses tan sagrades.

CAUSA PIA VERDERA DE LES PONCELLES A MARIDAR.—En l'escriptura de fundació d'aquesta Causa Pia comença dient: «El primer precepte de la Lley es estimar a Deu sobre tot. Per això he fundat el benifet, pera donar culte a Deu. El segon precepte es estimar al pròxim, per això fundo la Causa Pia, a exemple de S. Nicolau, que dotà a les tres doncelles, que aixís visqueren santament en el matrimoni». Dóna, també, la raó d'aquestes fundacions, «perque els bens dels ecclesiastics son dels pobres». Fa administradors al Rector que sigui de Vallmoll i als Jurats. La dota esplèndidament amb 335 lliures de diferents censals.

Aqueixa Causa Pia que tant afavoria a la vila de Vallmoll durà fins l'any 1828, dos cents cinquanta nou anys. Començaren a cobrar l'any 1569, i es perdé per la mala fe dels censalistas. Era a favor de les donzelles del seu llinatge, si n'hi havia, i per les de Vallmoll. El primer any cobraren les parentes del Venerable Verdera. L'any 1581, fou la primera vegada, foren amonestades les casades de la vila, eren 6, i cobraren dues, una i quatre lliures quiscuna.

L'any 1583 n'hi havia una sola, de Bellavista, i cobrà 13 lliures 14 sous.

L'any 1584 tres casades 4 lliures cada una.

Heus-ací les seves tres grans obres; el benefici, la Causa Pia per les donzelles a maridar i l'edificació de l'Ermita del Roser. Això el fa mereixedor de perpètua recordança. La vila de Vallmoll l'hauria d'homenatjar degudament. Feu, però, altres coses dignes també d'es-

ment. Era home de molta cultura, els seus escrits acusen coneixements no gaire comuns en les matèries civils i eclesiàstiques. Els testaments i escriptures que ell redactà com a notari tenen una caligrafia impecable i un estil molt acurat. Era, també, de gran empena; ho prova l'edificació de l'Ermita, tot just en un temps de molta misèria. No sols va lograr interessar la gent en aquesta obra tan important, sinó que ell hi esmerçà els seus cabals com ja hem insinuat abans.

Com que era ric, fill d'una familia benestant, afavorí la Vila en certes avinenteses de gran necessitat, fins a bestreure a l'Universitat 290 lliures, que aleshores era una fortuna, per a comprar blat per a donar menjar a les families pobres i per a poder sembrar. Als particulars els deixava, també, quantitats a modo de censals.

Demostrà la seva extraordinària competència capbreuant totes les rendes de la Rectoria de Vallmoll, que, aleshores, comprenia Puigpelat; Bellavista; Lloc de Torrelles; Lloc de Casafort; Lloc de Nulles; Lloc del Puntarró; els masos d'En Vidales, de les Clotes, d'En Pinyol, d'En Ferrer, d'En Rovell i altres masos com a sufragànies de Vallmoll. I era cosa molt difícil, perquè hi havia la intervenció, cobrant rendes, del Senyor del Castell, de l'Ardiaca de Sant Llorens de Tarragona, i en les seves respectives Cavalleries dels Montolius, de la familia dels Argentones, del Monestir de Santes Creus i dels Tamarits.

L'any 1563 posseïa un benifet a l'altar de Santa Anna de l'església de Santa Clara, extramurs, de Tarragona.

EL SEU TESTAMENT.—*Escrit propia manu i clos*, l'entregà al Rvnt. Mn. Joan Torrents, Vicari de Vallmoll. Escolleix sepultura a Santa Coloma, al vas on són enterrats els seus pares, o a l'església de Vallmoll, al lloc on posen el tumul dels funerals. Dota la seva ànima en deu lliures. Deix a la Capella de la Verge Maria del Roser, novament feta en Vallmoll per ornaments de dita Capella VI lliures. Diu que ja n'hi havia deixat altres. Deix per reparar l'Abadia 40 sous, 2 trentenaris un a Sant Amadeu i un de les ànimes.

Cal notar que aquest testament, escrit *manu propia*, està precedit d'unes consideracions teològiques i morals avalades en textos de la Sagrada Escripura molt ben trobats, tot el que provà els coneixements que tenia el Venerable Verdera en aquestes matèries.

L'OBIT.—Copiarem, literalment, la partida traduïda del llatí, perquè conté un breu elogi de tan insigne Rector «30 d'octubre de 1568, obiit el venerable Jeroni Verdera. Rector de l'Església de Vallmoll, al cap-al-tard.

El qual dels seus cabals fundà, en la present Església, un benifet sots l'invocació de la Verge Maria i Sant Jeroni, a l'altar major hi instituí una Causa Pia per les doncelles a maridar i altres coses.

A l'endemà el seu cos fou sepultat davant l'altar major. I com era Diumenge només hi assistiren vuit preberes. A la novena n'hi assistiren cinquanta.

El Venerable Verdera regentà la parròquia de Vallmoll més de 25 anys. El succeí de Rector el seu nebot, d'iguals noms, qui prengué solemne possessió d'aquesta rectoria, el mateix dia de l'òbit del seu oncle, en virtut de lletres pontificies on se'l nomenava successor.

Potser hi havia algun altre pretendent més ben vist o pel senyor, o pel poble o personalment pel batlle puix aquest oposava alguna resistència a acceptar-lo. Així és que a 8 de Novbre. d'aquell any fou requerit el batlle Francesc Ferran, davant testimonis i a la plaça pública, perquè posés el decret de nomenament, segellat amb les armes reials, a la porta de l'Església, sota comminació de penes. El batlle complí davant l'amenaça.

Aquest nebot ja feia anys que vivia a Vallmoll, fent de Vicari i Curador de Puigpelat, Nulles i Bellavista. Era, també, notari i Beneficiat de Vallmoll. A l'oncle Rector li deien Jeroni Verdera senior, el vell, i, al nebot, Jeroni Verdera, junior, el jove. Al cap de quatre anys, sense més ni més, trobem que ha desaparegut aquest Rector de Vallmoll i que l'ha succeït el Rent. Salvat, que era de Reus. Potser marxà a Barcelona on tenia un benifet, a l'església del Pi. Si hagués mort ací, trobariem el seu òbit».

ELS RESTAURADORS DE L'ERMITA.—Podem considerar com iniciador i principal restaurador al Rvnt. Llicenciat D. Amadeu Pujol, Pvre. Ell fou qui tingué la idea i escriví al Sr. Rector d'ací, fent-li la proposta de restaurar l'Ermita, en l'escaiença de les seves noces d'argent sacerdotals, oferint 2.500 ptes. El mateix Sr. Rector ho fa constar en el llibre de la Confraria, copiant textualment la carta. Diu així: «Al pòc temps d'estar al frente d'aquesta parròquia vaig rebre una carta del Rvnt. Amadeu Pujol, fill d'aquesta vila i aimant de les coses de Vallmoll, resident a Barcelona i Beneficiat de Sta. Maria de la Mercè que'm proposava

lo següent: Desitjós de celebrar les meves bodes de plata de la meua primera Missa que s'escau l'any 1925, hi voldria deixar el record d'ésser l'iniciador de la seva restauració, gastant-hi 2.500 ptes.»

Posats a la feina, la primera tanda d'obres solament ja costà 5.000 ptes. que procurà el Dr. Amadeu Pujol, Pvre. Es ell, doncs, indubtablement l'iniciador de la restauració de l'Ermita. No volem, però, negar la part principalíssima que hi tingué el Rector Rvnt. Mn. Josep Hortet, Pvre., activant-ho tot i basquejant-se dels carros per portar els materials i dels diners per tal de fer la segona tanda de les obres que foren també de molta importància.

Podem considerar així mateix com a restauradors de l'Ermita a D. Càndid Oller, pare, qui pagà la decoració i mosaic del Cambril i a D. Josep Aymerich que pagà la mesa de l'altar, que és de pedra, molt ben llavorada.

En el lloc on parlem de les ofrenes i deixes fetes a l'Ermita ja hem enumerat tots els que han afavorit a l'Ermita. No cal repetir-ho ací.

* * *

NOTA.—Ja enlestida la present Monografia, hi som a temps encara de fer part als devots de la Verge del Roser, de la descoberta d'una Imatge que creiem del Roser i que fou probablement la primitiva que tingué culte a la nostra Ermita.

Es de fusta, està dempeus, de 60 centímetres d'altura, no te gens de peanya davall els peus. Té la mà dreta closa en actitud d'aguantar alguna cosa que hi anava

postissa, potser un ceptre o una flor. Hi ha ara el forat només. Al palmell de la mà esquerra aguanta el Fillet assentat, que està tot girat de cara endavant. Es molt ben esculurat com tota la Imatge. Damunt la falda, el Jesuset, amb les dues manetes té agafat un ocell pel pit i per les ales.

La Verge té el mantell doblegat damunt els dos braços i en plecs ondulats i concèntrics li va baixant fins els peus. El cap el té cobert d'una toca mongil que li baixa donant el tomb pel coll i s'arplega graciosament en un floc a l'espatlla esquerra.

Aquesta Imatge era al nínxol de la façana de l'Església Parroquial. De part davant està com esgarrapada per les inclemències del temps i de la part posterior que no ha sofert tant els efectes de les pluges i l'escalivada del sol és ben visible el policromat en or fi i els dibuixos esgrafiats i fulles aprofundides i picades amb punxó.

Aquesta Imatge deu fer uns 8 anys, un llamp l'esberlà de mig a mig, li trossejà la cara i feu saltar el cap del Jesuset. Feta a trossos l'hem trobada en un recó de l'Església; reconstruïda, es veu com era de polida. Segons hom conta, quan era a la façana de l'Església, tenia uns rosaris groixuts que l'envoltaven com una aurèola.

Podríem datar-la de mitjan segle XVIe. Es, doncs, anterior a l'Església actual, que és de l'any 1776. Prova això que no era feta a posta per a la seva façana. Puix si per ací l'haguessin feta, com que la titular de l'Església no és el Roser sinó l'Assumpta, no hi hagueren posat aquella Imatge. A més el seu decorat tan ric i primorós no és per a aguantar la intempèrie.

Com ja s'ha dit en aquesta Monografia, a l'Ermita,

en el determini de 40 anys, hi feren dos altars, l'actual, que és del 1580 i un altre abans. Nosaltres suposem que seria aquesta la Imatge d'aquell primer altar.

Abans, hi havia la costum que en quasi tots els enterraments, quan eren davant de l'Església, es cantava una Salve a aquesta Imatge.

LAUS DEO.

APÈNDIX

Al cloure el llibre, som ben volenters de pagar a En Joan Sutrà, de Figueres, (l'artista restaurador dels retaules de l'Ortoneda, de la Seu Tarragonina), el deure de la nostra reconeixença d'haver-nos fet present de l'esplèndida fotografia del retaule del Roser d'ací, amb autorització de poder-ne fer un clixé per a la present Monografia.

Així mateix signifiquem la nostra gratitud a l'arquitecte En Cèssar Martinell pels plànols de l'Ermita i a En Francesc Blasi i Vallespinosa i al Centre de Lectura, de Reus, per les fotografies i clixés restants que ens han cedit galantment i que hem emprat per a il·lustrar el text de la nostra obra.

APPENDIX

Al closter el llibre, son bon...
En Josep Serra de Figueras, l'artista responsable dels
estats de l'obra de la seva restauració i de la
de la nostra restauració d'interior i exterior de
l'edifici fotogràfic del Museu del Roser d'hoi, amb
la col·laboració de molts altres artistes i la presència
de molts artistes que han contribuït a l'obra.
En Francesc Bona i Vallès, l'artista de l'obra,
de Roser, per les seves idees i dissenys, que han
donat vida a l'obra i que han estat per a l'obra
el text de la nostra obra.

GOIGS

a llaor de Nostra Dona
Santa Maria del Roser

que es venera en la seva Ermita de Vallmoll

*Puix que sou tan bondadosa
i sabeu el que ens convé:
Mireu-nos sempre amorosa,
Verge Santa del Rosé.*

No molt lluny de nostra vila
vostre trono haveu posat,
com pastora que vigila
de molt prop el seu ramat;
vigileu vostres ovelles
de la vila Vós també.
Mireu-nos...

Una ermita petitona
nostre poble us va bastí,
si és petita és molt bufona,
és bonica perquè si;
un devot la restaurava
per l'amor molt gran que us té.
Mireu-nos...

Dins del vostre Santuari,
de genolls davant l'altar,
desgranant el sant rosari
us venim a saludar,
com un dia us saludava
el Arcàngel missatgê.

Mireu-nos...

Us resem l'Ave Maria,
que és la nostra devoció,
repetint molts cops al dia
tan sublim salutació,
que se'n puja a vostre trono
com el fum de l'encensê.

Mireu-nos...

Si la rosa és la regina
dels vergers i de les flors,
també ho sou, Verge divina,
també ho sou de nostres cors;
rebeu nostre vassallatge
que us rendim amb gran plaê.

Mireu-nos...

Si l'abella estima el lliri
perquè hi xucla d'ell la mel,
també us amen amb deliri
vostres fills, bresca del cel;
per xuclar vostra dolçura
aquí el poble sovint ve.

Mireu-nos...

Aquí dins, Verge encisera,
nostres súpliques oïu
i com l'herba remeiera
nostres mals sou qui guariu;
és molt gran la confiança
que la nostra Vila us té.

Mireu-nos...

Quan els camps de set pateixen
i es ressenten de l'eixut,
quan les plantes es marceixen
nostre poble a Vós acut
i sou Vós qui bona pluja
ens doneu quan tant convé.

Mireu-nos...

De Vallmoll sempre, Senyora,
centinella haveu estat
i essent Vós llur defensora
de perills l'heu deslliurat;
vetlleu sempre, Verge Santa,
vetlleu sempre pel seu bé.

Mireu-nos...

Com sou Vós nostra Advocada,
sigueu nostre para-llamps,
beneïu, Verge Sagrada,
nostres llars i nostres camps;
beneïu els fills del poble,
del primê fins al darrê.

Mireu-nos...

Guardeu-nos de pedregades,
de tempestes i huracans,
doneu-nos bones anyades
i collites abundants;
protegiu-nos ara i sempre
ja que Vós ho podeu fê.

Mireu-nos...

En trobar-nos a la vora
de les portes de la mort,
ampareu-nos aquella hora,
no ens negueu aqueixa sort;
feu que l'ànima nostrada
trobi al cel un bon racê.

Mireu-nos...

JOSEP PONT, PREV.

V/. *Ora pro nobis Virgo
Sacratissimi Rosarii.*

R/. *Ut digni efficiamur
promissionibus Christi.*

OREMUS

*Deus, cujus Unigénitus per vitam, mortem et resurrec-
tionem suam nobis salutis æternæ præmia comparavit:
concede, quæsumus; ut, hæc mystéria sacratissimo beá-
tæ Mariæ Virginis Rosário recolentes, et imitémur quod
côntinent, et quod promittunt, assequámur. Per eúndem
Christum Dóminum nostrum.—Amen.*

TAULA

	<u>Pàgs.</u>
Inici	5
I.—Origen del Santuari. Opinions diverses. Refutació de les falses opinions. Capitulació i concòrdia per a l'edificació de l'Ermita. Com es pagaren les despeses. Acte de la benedicció i inauguració de l'Ermita . . .	9
II.—Descripció de l'Ermita. Altar de les Do- lors i Sant Domènec. El retaule major ac- tual i l'anterior. La Santa Imatge	21
III.—La casa de l'ermità. La Sagristia. El Cam- bril. Enrajolat de l'Ermita. El Cor. Qüestió de competència	31
IV.—La Confraria. La seva fundació. Vicissi- tuds fins avui. Ajut a les millores de l'esglé- sia. Ajut patriòtic?	41
V.—La Restauració de l'Ermita	49
VI.—El pont de la rasa. Les fonts. El pou. L'hort. L'aigua del rec. Els xiprers	53
VII.—Els ermitans	57
VIII.—Fundacions. Deixes i ofrenes al Roser. Inventaris. Les corones	65

	<u>Pàgs.</u>
IX.—Altar del Roser de la Parròquia. Tabernacle. Banderes. Pendons. Els misteris. La campana. La Capelleta de les voltes del Roser. El tron	73
X.—Festes. Devocions. Indulgències. Gràcies obtingudes per la mitjanceria de la Verge del Roser	81
XI.—Persones que mereixen particular esment pels seus serveis extraordinaris a favor de l'Ermita	91
Apèndix	101
Goigs a llaor de Nostra Dona Santa Maria del Roser que es venera en la seva Ermita de Vallmoll	103

OBRES DEL MATEIX AUTOR

BALL DE LA MARE DE DÉU DEL TALLAT (*Dansa popular*), 1914.

LLIBRE DELS MIRACLES DE LA MARE DE DÉU DEL TALLAT VENERADA A ROCALLAURA, 1915.

RECUILL DE VERSOS, 1919. SEGONA EDICIÓ 1920. (Esgotades).

ESCLATS DE LLUM, POEMES EN SONETS, 1924. (Esgotat).

TARRAGONINES, POESIES, 1933.

▲
Aquesta
Monografia
s'acabà d'imprimir a la tipografia de
Josep M.ª Requesens, de
Montblanc, el dia del
St. Angel Custodi,
1.er d'Octubre
del 1935
▼

NIHIL OBSTAT

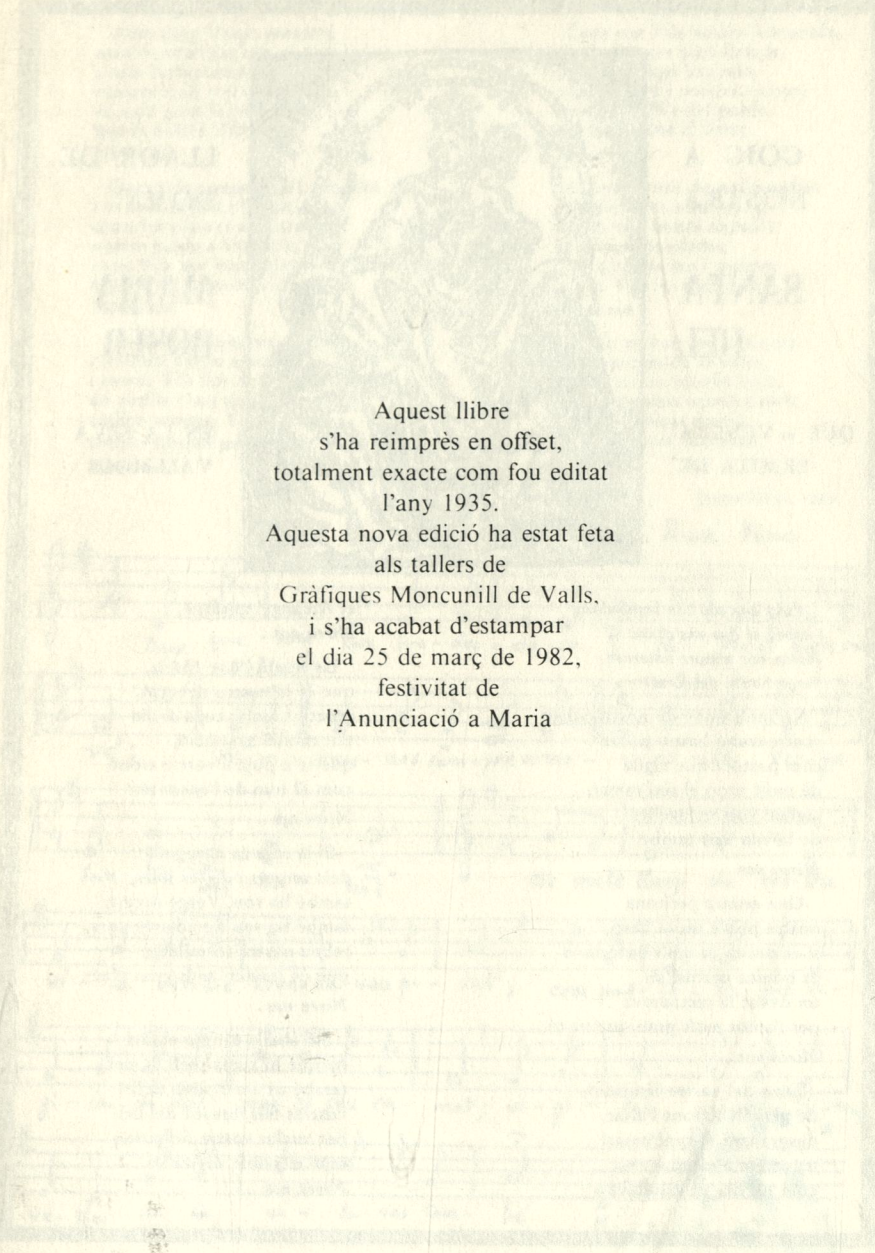
MIQUEL VILATIMÓ, CANONGE

Tarragona, Octubre del 1935

IMPRIMATUR

EL VICARI GENERAL,
MANUEL
Bisbe titular de Bísica

Per manament de Sa Excia.
MAGÍ ALBAIGÉS
Secretari

Aquest llibre
s'ha reimprès en offset,
totalment exacte com fou editat
l'any 1935.
Aquesta nova edició ha estat feta
als tallers de
Gràfiques Moncunill de Valls,
i s'ha acabat d'estampar
el dia 25 de març de 1982,
festivitat de
l'Anunciació a Maria

GOIG A
NOSTRA

SANTA
DEL

QUE es VENERA
ERMITA DE

LLAOR DE
DONA

MARIA
ROSER

EN LA SEVA
VALLMOLL

*Puig que sou tan bondadosa
i sabeu el que ens convé:
Mireu-nos sempre amorosa,
Verge Santa del Resé.*

No molt lluny de nostra vila
vostre trono haveu posat
com pastora que vigila
de molt prop el seu ramat;
vigileu vostres ovelles
de la vila Vós també.

Mireu-nos ..

Una ermita petitona
nostre poble us va bastí,
si és petita és molt bufona,
és bonica perquè si;
un devot la restaurava
per l'amor molt gran que us té.

Mireu-nos ..

Dins del vostre Santuari,
de genolls davant l'altar,
desgranant el sant rosari
us venim a saludar,
com un dia us saludava

el Arcàngel misatgé.
Mireu-nos ..

Us résem l'Ave Maria,
que és la nostra devoció,
repetint molts cops al dia
tan sublim salutació,
que se'n puja a vostre trono
com el fum de l'encensé.

Mireu-nos ..

Si la rosa és la regina
dels vergers i de les flors,
també ho sou, Verge divina,
també ho sou de nostres cors;
rebeu nostre vassallatge
que us rendim amb gran plaé:

Mireu-nos ..

Si l'abella estima el lliri
perquè hi xucla d'ell la mel
també us amen amb deliri
vostres fills, bresca del cel;
per xuclar vostre dolçura
aquí el poble sovint ve.

Mireu-nos ..

Aquí dins, Verge encisera,
nostres súplique oiú
i com l'erba remeiera
nostres mals sou qui guaríu;
és molt gran la confiança
que la nostra Vila us té.

Mireu-nos ..

Quant els camps de set pateixen
i es ressenten de l'eixut
quan les plantes es marceixen
nostre poble a Vós acut
i sou Vós qui bona pluja
ens doneu quan tant convé.

Mireu-nos...

De Vallmoll sempre, Senyora,
centinela haveu estat
i essent Vós llur defensora
de perills l'heu deslliurat;
vetlleu sempre, Verge Santa,
vetlleu sempre pel seu bé.

Mireu-nos...

Com sou Vós nostra Advocada,
sigueu nostre para-llamps,
beneïu, Verge Sagrada,
nostres llars i nostres camps;
beneïu els fills del poble,
del primé fins al darré.

Mireu-nos ..

Guardeu-nos de pedregades.
de tempestes i huracans,
doneu-nos bones anyades
i collites abundants;
protegiu-nos ara i sempre
ja que Vós ho podeu fé.

Mireu-nos ..

En trobar-nos a la vora
de les portes de la mort,
ampareu-nos aquella hora,
no ens negueu aqueixa sort;
feu que l'ànima nostra
trobi al cel un bon racé.

Mireu nos...

JOSEP PONT, PREV.

Música: S. Rué. Pvre.

Puig que sou tan bon-da-do-sa i sa-beu el que'ns con-ve:
ve: Mi-reu-nos sem-pre-a-mo-ro-sa Ver-ge
San-ta del Ro-ser. No molt lluny de nos-tra
vi-la vos-tre trono ha-veu po-sat, com pas-to-ra que vi-
gi-la de molt prop el seu ra-mat; vi-gi-leu vos-tres o-
velles de la vi-la vos tam-bé' Mi-

Faint, illegible text and musical notation on the left page, possibly bleed-through from the reverse side.

B. BASSEGODA & HUGAS
BIBLIOTECA

